

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Bakalářská práce

2023

Karolína Helcel

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut sociologických studií

Katedra sociologie

Sportování dospívajících jakožto manifestace kulturního kapitálu

Bakalářská práce

Autor práce: Karolína Helcel

Studijní program: Sociologie se specializací studia současných společností

Vedoucí práce: Mgr. Maksym Kolomoiets

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. května 2023

Karolína Helcel

Bibliografický záznam

HELCEL, Karolína. *Sportování adolescentů jako manifestaci kulturního kapitálu*. Praha, 2023. 66 s. Bakalářská práce práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut sociologických studií, Katedra sociologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Maksym Kolomojets.

Rozsah práce: 87 462

Vazba práce na tematické okruhy SZZ

SZZ Sociologie, číslo okruhu: 11

SZZ Metodologie, číslo okruhu: 2

SZZ specializace Studia současných společností: předmět Sociální stratifikace a nerovnosti, témata – stratifikace na základě kapitálů dle Bourdieuho, přístupy k sociální stratifikaci, kulturalistické přístupy

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá vztahem kulturního kapitálu se sportováním adolescentů. Teoretický rámec zahrnuje Bourdieuho teorii kapitálů, sociologii sportu a sociální stratifikace. Dále se text zabývá zkoumáním míry kulturního kapitálu u středoškolských studentů ve věku od patnácti do dvaceti let a jeho souvislostí se sportováním jedinců, především s jeho frekvencí, typy sportů a úrovní sportování. Výzkum byl prováděn kvantitativně na školách v České republice vyplněním dotazníků online a offline. Analýza prováděná pomocí programu SPSS Statistics, poskytuje vhled do sportování mladých lidí, dále vysvětluje, jak kulturní kapitál ovlivňuje různé dimenze sportování.

Abstract

This bachelor thesis examines the relationship of cultural capital with adolescent sport participation. The theoretical framework includes Bourdieu's theory of capital, the sociology of sport and social stratification. Furthermore, the text examines the level of cultural capital among high school students aged fifteen to twenty years and its association with individuals' sporting participation, particularly the frequency, types of sports and level of sporting participation. The research was conducted quantitatively in schools in the Czech Republic by completing online and offline questionnaires. The analysis conducted using SPSS Statistics software, provides an insight into young people's sports behaviour, as well as explaining how cultural capital influence different dimensions of sport's activities.

Klíčová slova

kulturní kapitál, sociologie sportu, mladiství, Bourdieu

Keywords

cultural capital, sociology of sport, students, Bourdieu

Title/název práce

Participation in sports as a manifestation of cultural capital

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu Mgr. Maksymu Kolomoietsovi za ochotu, trpělivost a průběžnou komunikaci při vedení mé práce

Obsah

Úvod	3
1 Teoretická část	4
1.1 Základní teorie Bourdieuho	4
1.2 Teorie kapitálů	5
1.2.1 Kulturní kapitál	5
1.2.1.1 Druhy kulturního kapitálu	6
1.2.1.2 Měření kulturního kapitálu	6
1.3 Sport z hlediska sociologie	7
1.3.1 Druhy sportů	8
1.4 Sociální třída a stratifikace	9
1.4.1 Stratifikace ve sportu	9
1.5 Kulturní kapitál ve sportu	10
2 Praktická část	12
2.1 Metodologie	12
2.2 Cíle výzkumu	12
2.2.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky	13
2.2.2 Hypotézy	13
2.3 Dotazník a výběr otázek	14
2.4 Sběr dat	15
2.4.1 Etická rizika	17
2.4.2 Limity výzkumu	17
2.5 Příprava na analýzu	18
3 Analytická část	19
3.1 Socio-demografické statistiky	20
3.2 Sportovní statistiky	21
3.2.1 Frekvence sportování	22
3.2.2 Preference druhů sportu	22
3.2.3 Sportovní kluby	22
3.2.4 Frekvence provozování zimních sportů	23
3.2.5 Jednotlivé sporty	23
3.2.6 Sledování sportů v televizi	26
3.2.6.1 Důvody	26
3.2.6.2 Druhy sportů	26
3.2.7 Popis indexů	27
3.2.7.1 Kulturní kapitál	27

3.2.7.2	Rozdělení dle míry kulturního kapitálu	29
3.2.7.3	Ekonomický kapitál	29
3.2.7.4	Korelace kulturního kapitálu a ekonomického kapitálu	30
3.2.7.5	Index sportování rodičů	31
3.2.8	Míra kapitálů u konkrétních sportů	31
3.2.8.1	Analýza konkrétních sportů	31
3.3	Testování hypotéz	32
H1:	S rostoucí frekvencí sportování roste průměrný kulturní kapitál.	32
H2:	Mezi skupinou preferující individuální a skupinou preferující kolektivní sporty je signifikantní rozdíl v míře kulturního kapitálu.	34
H3:	Jedinci jezdící na hory jednou ročně a vícekrát disponují vyšší mírou kulturního kapitálu než ti, co na hory nejezdí pravidelně či vůbec.	35
H4:	Jedinci provozující 5 a více sportů mají statisticky významně vyšší kulturní kapitál proti jedincům provozující méně než 5 sportů.	37
H5:	Průměrný kulturní kapitál roste s vyšší úrovní sportování.	38
H6:	Frekvence sportování je více vysvětlena kapitálem kulturním než kapitálem ekonomickým.	39
3.4	Regresní modely	40
3.4.1	Regresní model frekvence sportování	40
3.4.2	Regresní model počtu sportů	42
3.4.3	Shrnutí regresních modelů	43
3.5	Grafické zobrazení míry kapitálů a typů sportu	43
3.5.1	Vysvětlení	43
3.5.2	Popis	44
3.5.3	Analýza shluků	45
Závěr		47
Použitá literatura		51
Teze bakalářské práce		54
Seznam příloh		61

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma Sportování adolescentů jakožto manifestace kulturního kapitálu. Důvodem výběru je blízký vztah ke sportu a pozorování určité stratifikace v něm, která neprobíhá pouze na základě finančních zdrojů. Česká republika disponuje společností, která je velice rozdělená. Právě míra jednotlivých kapitálů toto rozdělení určuje. (Prokop, 2019) Rozdělení neboli sociální třídy společnosti, se poté projevují v různých sférách společnosti. Sport je vnímán jakožto sociální pole, které disponuje vlastními pravidly a jakožto podstatná sféra, ve které dochází k socializaci, zároveň v ní pozorují velké rozdílnosti z hlediska sociálního postavení. (Bourdieu, 1986) Ve své práci definuji kapitály na základě knihy významného sociologa Pierra Bourdieuho *Distincion*. Kulturní kapitál považuji za něco naučeného, přijatého z rodiny, narozdíl od kapitálu ekonomického. Cílem mé práce je zjistit, zda kulturní kapitál ovlivňuje sportování (především jeho druhy a frekvenci) adolescentů (žáků střední školy), případně jakým způsobem. Jakožto hlavní výzkumnou otázku si kladu: „Souvisí míra kulturního kapitálu se sportováním adolescentů na českých školách?“. Téma bylo již zkoumáno mnohými v USA a Kanadě (Stempel 2005; 2018; Veenstra 2010; Eitle 2002; Wilson 2002; Lamont 1988), přičemž výsledkem vždy byla souvislost kulturního kapitálu a stratifikace, zároveň se ukazuje, že sport je jedním z jejích tvořitelů. (Stempel, 2005)

Moje práce se skládá ze tří částí, teoretické, metodologické a analytické. Teoretická část bude obsahovat vysvětlení klíčových pojmů, za které považuji kapitály, kulturní kapitál, sport a stratifikaci. Také se zaměřím na dosavadní poznatky o tématu. Poté rozeberu metodologický postup, vysvětlím, proč volím vlastní výzkum v podobě dotazníkového šetření. Poté se přesunu do metodologické části, ve které výzkum budu popisovat dle jeho průběhu. V poslední řadě budu výzkum analyzovat, a to jakožto kvantitativní data v SPSS Statistics, případně v MS Excel, hlavními výstupy budou deskriptivní tabulky. Na měření míry kulturního a ekonomického kapitálu, používaného jako doplňkový a kontrolní, využiji baterie otázek, ze kterých vytvořím indexy. Dále budu pracovat s testováním rozdílů průměrů ANOVA, s korelacemi, lineární i binární regresí a v poslední řadě udělám grafické znázornění na základě „Map of field“ od Bourdieuho.

1 Teoretická část

V teoretické části své bakalářské práce rozeberu základní koncepty, ze kterých vycházím při zkoumání kulturního kapitálu a sportování. V první části uvedu téma sociálních stratifikací, poté rozeberu hlavní teoretické koncepty Bourdieuho, zaměřím se především na kapitály a kapitál kulturní. Dále popíšu význam sportování pro sociologii, uvedu druhy sportů a jeho výzkum u nás, a v poslední části vysvětlím spojitost kulturního kapitálu se sportováním. Sociologické teorie nahlíží na nerovnosti jednak jako na konflikt, ale také jako na konsensus ve společnosti. Jejich autoři se rozdělují na ty, u nichž který koncept převažuje (konsensus či konflikt). Příkladem nejznámější stratifikační teorie je teorie distributivní spravedlnosti, kde proti sobě stojí koncept sociálního liberalismu a neoliberalismu. (Šanderová, 2022) Já ve své práci nahlížím na stratifikace teorií jednoho z nejznámějších francouzských sociologů Pierra Bourdieuho, kterou je teorie kapitálů. Pro její hlubší porozumění je nutné vysvětlit primární koncepty jako pole a habitus, které vycházejí z tzv. strukturálního konstruktivismu. (Šubrt, 2010)

1.1 Základní teorie Bourdieuho

Bourdieu vnímá sociální svět jakožto svět se subjektivní i objektivní stránkou, přičemž hlavní je dle něj působení mezi objektivními strukturami, tedy strukturami sociálního pole, a strukturami osvojenými, tedy strukturami habitu. (Šubrt, 2010) Habitus Bourdieu definoval ve své tvorbě komplexně, jedná se především o zevnějšek jedince, jeho image a způsob vystupování. Dále ho také popisuje jako soubor schémat, která jedincům slouží k orientaci uvnitř sociálních polí. Dále dispozice představují určitý sklon k určitému chování, proto je habitus někdy označován jako „*système trvalých dispozic*“. (Šubrt, 2010) K utváření habitu dochází během socializace, jeho koncept poukazuje na aktérovu společenskou predeterminaci, která je promítána do jeho jednání. (Bourdieu, 1986) Zároveň habitus představuje spojovací článek mezi sociální strukturou a jednotlivci. Tato schémata vnímání myšlení a jednání, zvaná jako habitus, jsou společná nebo podobná členům stejné skupiny nebo třídy. (Šubrt, 2010) Praxe, která je realizována ve strukturovaném rámci se nazývá sociální pole.

Sociální pole představují sociální prostor, Bourdieu (1984) je definuje jakožto pole silová, ve kterých probíhá tlak vnější (vztahy uvnitř sociálních polí) a vnitřní (habituálně podmíněné tlaky). Jednotlivá pole disponují vlastními pravidly, proto je autor často

přirovnává ke hře, přičemž k jejímu opuštění musí jedinec z pole vystoupit. Aktéři vstupující do sociálního pole jsou jeho působením ovlivněni. (Bourdieu, 1986) Dále je hra omezena a ovlivněna tlaky, které pramení z nedostatku zdrojů a schopností je využívat. Tyto zdroje autor nazývá jako kapitály. Dále poukazuje na neustálý boj v polích o definici vkladů, který v případě výhry vede k vytvoření mocenských center. (Bourdieu, 1984)

1.2 Teorie kapitálů

Kapitály představují určitý mocenský prostředek a vklad, jedná se materiální i nemateriální soubory prvků. (Šubrt, 2010) Bourdieu (1894) vysvětlil kapitály především jako tvůrce stratifikačních efektů v sociálních polích, které se mezi sebou dají směřovat. Zároveň různá sociální pole upřednostňují jiné formy kapitálů. (Bourdieu, 1984) Formy kapitálů popisuje jakožto akumulovanou práci, která je nerovnoměrně rozdělená a díky níž jedinci v sociálním poli mohou disponovat určitou mocí. Bourdieu (1986) rozlišoval tři kapitály – ekonomický, sociální, kulturní a někdy také rozdělení doplňoval o symbolický kapitál.

Nejznámějším kapitálem je kapitál ekonomický, který považoval za směnitelný a institucionalizovaný (například formou vlastnického práva). (Bourdieu, 1984) Vysvětluje ho jako materiální bohatství, jehož význam dle některých autorů (Šubrt, 2010) poměrně upadá a převládají zbylé dva kapitály. Sociální kapitál představuje sumu zdrojů určenou známostmi a společenskými vztahy, jeho objem je určen velikostí sítě kontaktů jedince. Je považován také za směnitelný (především za ekonomický kapitál), zároveň poukazuje na možnost jeho institucionalizace formou titulu „šlechty“. (Bourdieu, 1984)

1.2.1 Kulturní kapitál

Kulturní kapitál je vysvětlován jako nemateriální institucionalizovaný soubor kulturních prvků jedince či skupiny, který slouží k dosažení určitého sociálního statusu a také k přímému i nepřímému sociálnímu a kulturnímu vyloučení. (Lamont, 1988) Bourdieu (1984) vysvětluje, že je získáván v rodině výchovou, je tedy částečně zděděný, ale také získávaný. Dále dochází k jeho reprodukci ve vzdělání, liší se mezi jednotlivci napříč sociálními třídami a na základě míry jeho akumulace (Prokop, 2019) Dá se považovat za směnitelný za ekonomický kapitál, dále může být institucionalizovaný, a to prostřednictvím právě vzdělání. (Bourdieu, 1986) Petrusek (1996) definoval kulturní kapitál jako „*přivlastňování symbolického bohatství*“, za jeho příklad uvedl postoje,

znalosti a akademické výkony.

1.2.1.1 Druhy kulturního kapitálu

Bourdieu rozlišoval kulturní kapitál na 3 typy, a to dle způsobu jeho získávání. Ztělesněný kapitál neboli „*osvojená a internalizovaná kulturní kompetence*“ (Šubrt, 2010:177), je získáván především v rodině, vliv na jeho míru má časový vklad rodičů do dítěte. Jedná se o nehmotné dovednosti, patří mezi ně například čtení, ale i znalosti. Ztělesněný kapitál je i dle názvu úzce svázán s habitem, v některé literatuře je nazýván „osvojené znalosti a dovednosti mimo instituce“. Příkladem může být návštěva divadla, výstavy, ale také ježdění na kole apod. (Šubrt, 2010) Největší vliv má na ztělesněný kapitál investovaný čas ze strany jedince, je to určitá forma vkladu. (Bourdieu, 1986) Bourdieu (1984) poukazuje na to, že tato forma kulturního kapitálu má největší vliv na reprodukci nerovností. Je tomu tak především z důvodu jeho získávání v rodině původu, ale také vzhledem ke zmiňovaným časovým možnostem rodičů. (Bourdieu, 1986) Zároveň jeho míra je u každého jedince odlišná.

Dalším typem kulturního kapitálu je kapitál objektivní, který představuje zhmotněný majetek, částečně je tedy i kapitálem ekonomickým. Příkladem mohou být knihy, obrazy či nástroje, jedná se jednak o jejich materiální hodnotu, ale také o hodnotu symbolickou. Jakožto symbolickou hodnotu Bourdieu (1984) vnímá vlastnictví těchto objektů i z hlediska kompetencí aktéra, které mu umožňují objekt využívat. Například v případě vlastnění strojů jsou spíše kapitálem právní povolení na použití stroje a schopnosti jedince pro ovládnutí, než stroj samotný. (Bourdieu, 1986)

Posledním typem kulturního kapitálu je kapitál institucionalizovaný, který je získáván prostřednictvím vzdělání. Nejvyšším možným institucionalizovaným kulturním kapitálem mohou být akademické tituly, ocenění či certifikáty, které opravňují ztělesněný kulturní kapitál k vykonávání nejrůznějších činností. (Bourdieu, 1986)

Jednotlivé druhy kulturního kapitálu se mezi sebou prolínají, příkladem může být jedinec absolvující maturitu z matematiky. (Bourdieu, 1986) Matematika je jeho silnou stránkou díky rodičům, kteří se mu v dětství věnovali především z hlediska počítání (ztělesněný kapitál), disponuje mnoha matematickými knihami, které jsou objektivním kulturním kapitálem. V poslední řadě maturita z matematiky je osvědčení o tom, že jedinec ovládá matematiku, přičemž se jedná o institucionalizovaný kapitál.

1.2.1.2 Měření kulturního kapitálu

Měření kulturního kapitálu z důvodu jeho rozmanitosti je poměrně složité. Sociologové ho obvykle pojmají jakožto kulturní aktivitu, další možností je zkoumání kulturních prvků dostupných v domácnosti (například počet knih, počítačů apod.) (Eitle, 2002) U cílové skupiny žáků měření často probíhá na základě akademických výsledků (například Wilson, 2002), Stempel (2005) dokonce považuje akademické výsledky za hlavní formu kulturního kapitálu. Dále se u mladých respondentů přidává ke změření kulturního kapitálu trávení volného času, z kterého se pak vytvoří index. V České republice se zabýval kulturním kapitálem Ondřej Špaček (2018), zkoumal kulturní kapitál vysokoškolských studentů. Měřil ho nejen jakožto akademické výsledky, ale i kulturní chování (navštěvování kulturních akcí, např. divadla), analýzu poté prováděl jako korespondenční analýzu, která ukazovala na osách rozložení kulturního kapitálu jednotlivých respondentů. Dále například manželé Eitlovi (2002) měřili kulturní kapitál jako známky, domácí prostředí a kulturní aktivitu, z které poté vytvořili index na škále 0–8.

1.3 Sport z hlediska sociologie

Sport považují za sociální pole s vlastními pravidly, do kterého vstupující jedinci s různými druhy a mírami kapitálů. Nalezneme sporty, které většinou provozují spíše aktéři s nižším ekonomickým kapitálem (běhání), tyto formy sportu jsou běžně přístupné. (Sekot, 2008) Naopak jiné sporty provozují spíše vyšší vrstvy, například tenis. Domnívám se, že ekonomický kapitál zde hraje roli, ale ne tak významnou. Dle mnohých autorů (např. Lamont, 1998; Wilson, 2002) je zřejmé, že sport je provozován i na základě jiných rozdílů než pouze finančních, vliv mají tedy i ostatní kapitály. Významnou roli totiž hrají společenské třídy a kulturní kapitál, které je výrazně určuje. (Lamont, 1988) (Wilson, 2002) Sport je také významnou součástí životního stylu, silně se tedy pojí s habitem jedince. (Bourdieu, 1986)

Sekot (2008) definuje sport jako „*institucionalizovanou pohybovou aktivitu motivovanou zvýšením celkové kondice, osobním prožitkem či cíleným výsledkem nebo výkonem*“ (Sekot, 2008:11). Podstatná je pro koncept sportu institucionalizace, která značí, že jde o praktický způsob jednání, ve které je sport určitou potřebou institucionálně vnímanou jako sportování. (Sekot, 2008:11). Sport je z hlediska sociologie považován za subkulturu s vlastními pravidly a aktivitami, které se mění v průběhu lokality

a času. Je nejen možností trávení volného času, nýbrž přesahuje i do rozsáhlejších oblastí komunálních struktur. (Sekot, 2008) Pro jedince sport představuje místo k setkávání se s ostatními členy společnosti, ale také možnost k uvolnění stresu a napětí. Pro děti a mladistvé je sport stěžejní, neboť v něm dochází k socializaci, kterou definují jako proces osvojování sociálních rolí. Ta je dále provázená enkulturací, kterou je proces učení a určité zvnitřňování struktury společnosti, například jazyka. (Sekot, 2008). Sekot (2008) vysvětluje, že v současnosti je provozování sportu více specializované, což znamená především soustředěnost na jeden druh sportu. Dále se sport dá rozdělovat na rekreační a vrcholový, ve vrcholovém je kladen důraz na sílu, výkon, autoritu, výsledek, selektivní systém a postoj vůči soupeři. Naopak rekreační sport je více založen na osobním projevu, prožitku a pocitu psychického i fyzického zdraví. Za markantní rozdíl oproti sportu vrcholovému považují vztah aktéra k soupeři či protihráči, který je považován v rekreačním sportu za soutěžení „s někým“ oproti souboji či soutěži „proti někomu“ ve vrcholovém sportu. (Sekot, 2008). Sporty se dají poté rozdělovat přímo podle druhu sportu, dále dle počtu aktérů ve sportu – tedy na kolektivní a individuální sporty.

Poté může být měřena frekvence (častost) sportování a také jeho úroveň, kterou bych určila jako rekreační, výkonnostní a vrcholovou. Špaček (2011) popsal frekvenci sportování jako pravidelné sportování (alespoň jednou za týden), příležitostné sportování (méně než 1x za týden) a nikdy nespportující. Domnívám se, že by bylo vhodné do mého výzkumu sportování dětí zařadit ještě jednu frekvenční kategorii vzhledem k jejich pravidelnému sportování, kterou by bylo sportování 2x týdně a vícekrát, poté bych se doptávala na úroveň sportování.

1.3.1 Druhy sportů

Sekot (2008) rámcově vymezuje sporty na několik kategorií: adrenalinový sport, fitness sport, kosmetický sport, požitkářský sport a rekreační sport. Rozdělení provedl na základě cíle a účelu provozování sportu.

Adrenalinový sport je charakteristický podstupováním určitého rizika, dále také velkou finanční náročností. Fitness sport naopak cílí na tělesnou zdatnost a je provozován v soukromých sektorech, příkladem může být halová cyklistika. Poté rozlišuje klubové sporty, které jsou provozovány v klubech, specifické jsou především velkým soutěžním duchem a zájmem o sociální vazby. Kosmetický sport si zakládá na vizáži jakožto hlavním smyslu sportování, je často spojován s marketingovým tahem „sexy těla“. Požitkářské

sporty jsou typem sportu málokdy provozovaným, jedná se o sporty pro turisty a náročnější klientelu, většinou jsou praktikované pod vedením. V poslední řadě rozlišuje nejvíce provozované sporty, sporty rekreační sporty. Ty jsou typické přínosem odpočinku a relaxace, klíčovým znakem je volnočasový a svobodně volený program. (Sekot, 2008). Sekot (2008) vysvětluje, že sport je nutno si kategoricky rozdělit z důvodu odlišného vlivu typů sportu na socializaci.

1.4 Sociální třída a stratifikace

Sociální třídu definuji jakožto prostor sociálních pozic. (Šubrt, 2010) Bourdieu (1984) tvrdí, že sociální třídu je možné charakterizovat třemi kritérii, objemem kapitálu, jeho strukturou a životní dráhou. Ve svém díle *Distinction* (1984) analyzuje francouzskou společnost, kterou rozděluje na tři rozsáhlé třídy, kterou je vládnoucí, střední a lidová třída. Vládnoucí třída se skládá ze dvou částí odlišných dělením moci, jedna je charakteristická disponováním velké míry ekonomického kapitálu, druhá disponováním velké míry kapitálu kulturního. Třídy autor popisuje na základě rozdělení moci, dále ještě zavádí pojem životních stylů. Ten se týká symbolických znaků způsobu života, příkladem mohou být potraviny či hudba. (Bourdieu, 1984) Ke každé sociální třídě poté přiřazuje typický životní styl, přičemž zde vnímá ekvivalence. (Šubrt, 2010) Každá sociální třída disponuje jinou formou kapitálu a odlišně z této formy těží. Bourdieu (1986:113) nazývá kapitál typický pro určitou sociální třídu jako specifický kapitál.

Jak již bylo zmíněno, ve všech společnostech nalezneme skupiny lidí s odlišnými mírami kapitálů. (Bourdieu, 1986) Vlivem těchto rozdílů vznikají sociální nerovnosti neboli stratifikace. Sociální stratifikace definuji jako společenské rozvrstvení, které se projevuje distribuční nerovností. Je základní a neodmyslitelnou strukturou společnosti, vzniká jako důsledek nerovnoměrného rozdělení statků a kapitálů. Dále ovlivňuje všechny členy společnosti. (Šanderová, 2022) Sociální diferenciaci (jednotlivé složky sociální stratifikace) je možné rozdělit na nerovnosti horizontální a vertikální. (Šanderová, 2022) Dále si lze stratifikaci představit jakožto systém, jenž je hierarchickým uspořádáním sociálních statusů, který se reprodukuje v procesech či v institucích (například ve školách). Zároveň odráží socioekonomické nerovnosti mezi jedinci. (Šanderová, 2022) Vliv stratifikačního systému společnosti má velký vliv na způsob života. Například přes sociální status jedince se dá poté odhadnout mnoho informací, například co dělá ve volném čase a jako je jeho oblíbené jídlo. (Šanderová, 2022)

1.4.1 Stratifikace ve sportu

Sportování je jednou ze sfér disponující výskytem nerovností. A to i přes to, že možnosti ke sportování značně rostou. Stále ovšem na provozování sportu má vliv jedincův sociálně-ekonomický status. Největší vliv na typy a pravidelnost sportování má věk, pohlaví a příjem jedince. (Sekot, 2008) Národní sportovní agentura v roce 2020 uvedla, že sportuje pravidelně téměř polovina obyvatelů České republiky, přičemž více z hlediska pohlaví sportují muži. S vyšším věkem se pojí nižší participace ve sportech. Zároveň sporty jsou celkově více provozovány osobami, které mají vyšší sociální postavení, a to především vlivem disponování většími časovými možnostmi. Paradoxně sportování je činností, která i napomáhá ke generování sociálního statusu. (Sekot, 2008)

Dle Špačka (2011) je sport u nás veden jiným způsobem než v ostatních zemích, především z hlediska financování – stát se nejvíce zaměřuje na sportování dětí. Vlivem tohoto je na rekreační sportování dospělé populace přispíváno velice nízkými prostředky. Proto také dochází k tomu, že se s postupným vyšším věkem participace ve sportu snižuje. Špaček (2011) ve svém výzkumu zjistil, že největší vliv na typy a frekvenci sportování má vzdělání. Poté významnou roli hraje bydliště respondentů, přičemž sport je celkově více provozován ve městech, a to hlavně většího rozsahu. Důvodem je nízká dostupnost sportovišť v menších městech a obcích. (Špaček, 2011)

Celkový dopad sportovní participace je třeba vždy zkoumat v sociálním a kulturním kontextu. Je zřejmé, že sport hraje podstatnou roli na utváření dnešní společnosti. Dle Sekota (2008) se v budoucnu sport změní z hlediska jeho převládajících forem, i proto považují za adekvátní zjistit, jaký mají přístup a vztah adolescenti k sociálním polím sportů.

1.5 Kulturní kapitál ve sportu

Dle výzkumu NHIS sport funguje jakožto kulturní kapitál, zároveň kulturní kapitál sport určitým způsobem ovlivňuje. (Lamont, 1988) Bourdieu (1986) ve své knize *Distinction* zkoumal mimo jiné i sportování ve Francii z hlediska sociálních tříd. Ve svém výzkumu poté rozdělil společnost na několik částí dle toho, jaké sporty jednotlivci provozují. Přišel například na to, že dominantní třída se více zajímá o sporty jako je rugby, a to pravděpodobně proto, že se v něm vyskytuje agrese.

Další výzkumy založené na Bourdieuho teorii kulturního kapitálu pochází především z USA a Kanady, za problematickou spatřují především jejich neaktuálnost.

Manželé Eitlovi (2002) zkoumali studenty středních škol, přičemž se zaměřovali na fotbalisty a basketbalisty, jejich sportovní účast analyzovali prostřednictvím logistické regrese. Mezi jejich hlavní poznatky patří participace ve sportech jakožto zvyšování kulturního kapitálu, dále vliv rasy a kulturního kapitálu jako faktorů ovlivňující na účast ve sportu (například v jejich vzorku afro-americká rasa upřednostňovala basketbal). Dle jejich výzkumu má největší vliv na kulturní kapitál rodina, která dle autorů ovlivňuje nejvíce zájmy mladistvých. (Eitlovi, 2002)

Wilson (2002) ve svém výzkumu poukázal na tzv. prole sporty, kterým se vyhýbají vyšší třídy. Tyto sporty jsou charakteristické důrazem na fyzický kontakt, dle autora se jim jedinci vyhýbají právě z jejich finanční dostupnosti, přičemž je nechávají volné pro jedince z nižších tříd. Proto ve svém výzkumu oddělil vliv ekonomického a kulturního kapitálu, celkově jeho zjištění dokazují, že příjem a vzdělání má velký vliv na sportovní participaci. Zároveň analyzuje, že více vzdělaní lidé se více účastní sportovních aktivit. Celkově se jako silnější faktor ukázal kulturní kapitál oproti ekonomickému, autor zdůrazňuje, že participace ve sportu není tak silně ovlivněná schopností platit penězi. (Wilson, 2002)

Dle Stempela (2005) se dominantní třídy více účastní nových sportovních aktivit, více tedy zkouší neznámé sporty. V poslední řadě výzkum Wardeho (2006) ukazuje, že střední třída vnímá sportování jako zodpovědnost za své tělo. Vyšší třída naopak vybírá sporty dle jejich vzácnosti, většinou si tedy vybírá atypické sporty. Zároveň znovu potvrdil velký vliv vzdělání na četost a výběr typu sportování.

V České republice jsou výzkumy participace ve sportu poměrně ojedinělé, většinou jsou prováděny fakultami tělesné výchovy. Příkladem může být kvantitativní výzkum Valjenta a Flemra (2010), ve kterém je zkoumáno sportování u vysokoškolských studentů. Dále se na sport zaměřil Špaček (2011), poukázal na velkou odlišnost sportovní participace mezi velkými městy a obcemi, také znovu potvrdil větší sportovní participaci u skupin s vyšším vzděláním.

Z uvedených výzkumů především usuzuji, že existuje nezanedbatelná souvislost mezi sportem a sociální stratifikací, zároveň sport je jedním z tvůrčitelů sociální stratifikace. (Wilson, 2002)

2 Praktická část

V praktické části bakalářské práce popisuji vybranou metodologii a udávám důvody pro její výběr. Poté přecházím k popisu metody sběru dat, dále prezentuji cíle a hypotézy výzkumu. Následovně rozebírám dotazník z hlediska výběru otázek a typů proměnných. V poslední řadě popisuji průběh pilotního sběru dat a poté oficiálního sběru dat.

2.1 Metodologie

K tématice kulturního kapitálu a sportování jsem našla mnoho výzkumů, které ovšem nebyly z českého prostředí. Zároveň problémem jsem shledala jejich neaktuálnost. Z tohoto důvodu mi přišlo vhodné dělat vlastní výzkum, který ověřuje poznatky v jiném prostředí a čase a zjišťuje jejich aktuálnost. Jedním z mála českých autorů je Ondřej Špaček, který se zabýval zkoumáním kulturního kapitálu u dospělé populace. Jeho zjištění jsem již ve své práci avizovala, tato práce zkoumá mladistvé, jejichž obdobný výzkum jsem u nás nedohledala.

Z nemožnosti měřit kulturní kapitál přímo jsem se rozhodla pro kvantitativní metodologii. Dle Wilsona (2002) je třeba kulturní kapitál měřit nepřímo, a to nejlépe baterií otázek. Zároveň v případě kvantitativní metodologie mohou ověřit statistickým testováním, zda baterie měří kulturní kapitál adekvátně. Provedla jsem dotazníkové šetření, kterým je možné měřit nepřímo kulturní kapitál, mým cílem bylo získat minimálně 300 respondentů. Cílovou skupinou byli studenti sekundárního vzdělání (gymnází, SOŠ a učilišť) a to v jakémkoli ročníku, předpokládala, že většina z nich bude ve věku od 15 do 20 let. Tuto cílovou skupinu jsem oslovovala prostřednictvím ředitelů škol. Dále jsem volila školy i z důvodu poměrně snadného přístupu do terénu a pravděpodobně vysoké návratnosti z důvodu mé asistence či asistence učitelů u sběru dat. (Punch, 2008). Zároveň ke zjištění souvislosti mezi kulturním kapitálem a sportováním potřebuji velký datový soubor, proto kvantitativní metodu vidím jako tu nejlepší možnou. (Hašková, 2000)

2.2 Cíle výzkumu

Mým cílem je především objasnit poznatky v jiné zemi a zároveň vytvořit aktuální výzkum, který mapuje sportovní participaci adolescentů. Jak již bylo zmíněno, sport hraje podstatnou roli na utváření společnosti, především vlivem socializace. Je proto důležité zjistit, jaký vztah adolescenti ke sportu mají. Považuji za podstatné se zaměřit i na

nejčastěji provozované sporty středoškoláky. Dále chci sportování porovnat s kulturním kapitálem jedinců a porovnat, jak se jejich sportovní participace transformuje na základě míry kulturního kapitálu. Jakožto další cíl si kladu nalézt sporty, které jsou typické pro vyšší/nížší třídu dle vysoké/nízké míry kulturního kapitálu, kterou si určím na svých datech.

2.2.1 Výzkumný problém a výzkumné otázky

Za výzkumný problém považuji stratifikaci ve sportu, která se projevuje především odlišnou participací ve sportu na základě sociální třídy jedince, která je určena i mírou kulturního kapitálu. Nerovnost také silně poukazuje na odlišný přístup ke sportům.

Moje hlavní výzkumná otázka zní: „Souvisí míra kulturního kapitálu se sportováním adolescentů na středních školách?“, za další výzkumné otázky považuji „Souvisí míra kulturního kapitálu s typy sportů, které jedinec provozuje?“, „Souvisí míra kulturního kapitálu s frekvencí sportování?“, myšleno jako frekvence provozování sportu jedincem. Dále si kladu otázku: „Na kolik procent vysvětluje rozdíl v míře kulturního kapitálu rozdíly ve sportu oproti jiným faktorům?“, za jiný faktor považuji ekonomický kapitál, pohlaví či bydliště. Dále budu zkoumat, zda se jedinci s vyšší/nížší mírou kapitálu věnují pouze určitým sportům a jiným se vyhýbají, tedy zda v mé populaci budu nacházet „prole sporty“. (Wilson, 2002) Výzkumná otázka zní: „Jsou typy sportů, kterým se věnuje pouze skupina s nižší/vyšší mírou kulturního kapitálu?“. Následně se ptám: „Mají jedinci provozující vyšší počet sportů vyšší kulturní kapitál oproti jedincům, co provozují méně sportů?“. V poslední řadě se zaměřím na rozdílnou míru kulturního kapitálu dle celkové úrovně sportování, výzkumnou otázku si pokládám takto: „Mají jedinci provozující celkově sporty na nižší úrovni nižší kulturní kapitál?“.

2.2.2 Hypotézy

Hypotézy slouží pro ověření poznatků z jiných výzkumů na základě odpovědí na otázky v mém dotazníkovém šetření. Hypotézy budou v následující analýze na základě statistických testů potvrzeny či zamítnuty, přičemž pomohou mi odpovědět na hlavní výzkumnou otázku. Na základě literatury a mnou definovaných výzkumných otázek jsem si zvolila tyto hypotézy:

H1: S rostoucí frekvencí sportování roste průměrný kulturní kapitál.

H2: Mezi skupinou preferující individuální a skupinou preferující kolektivní sporty je signifikantní rozdíl v míře kulturního kapitálu.

H3: Jedinci jezdící na hory jednou ročně a vícekrát disponují vyšší mírou kulturního kapitálu než ti, co na hory nejezdí pravidelně či vůbec.

H4: Jedinci provozující 5 a více sportů mají statisticky významně vyšší kulturní kapitál oproti jedincům provozující méně než 5 sportů.

H5: Průměrný kulturní kapitál roste s vyšší úrovní sportování.

H6: Frekvence sportování je více vysvětlena kapitálem kulturním než kapitálem ekonomickým.

2.3 Dotazník a výběr otázek

Hromadná data jsem získala na výběrovém souboru středoškoláků, jednotkou je středoškolský student, jsou sebrána dotazníkovým šetřením, které je jedním z nástrojů sběru dat ve kvantitativní metodologii. (Rabušic, 2019) Výběr tohoto nástroje závisí na formulaci výzkumných otázek. (Punch, 2008:46) Hlavním prvkem dotazníku jsou proměnné, které nabírají hodnot. (Hendl, 2017) V případě zkoumání průměrů a souvislosti kulturního kapitálu na sportování byl dotazník relevantní volbou.

Dotazník jsem zpracovávala na základě stanovených výzkumných otázek, mým hlavním cílem bylo v dotazníku změřit míru kulturního kapitálu, a to prostřednictvím kulturního chování – návštěva divadla, kina, galerií/muzeí, památek, hudebních akcí, sportovních akcí, dále čtení knih a cestování po zahraničí; a studijních výsledků jakožto známek z hlavních předmětů (český jazyk, matematika, hlavní cizí jazyk). Kulturní chování poté měřím prostřednictvím baterie o osmi proměnných, které jsem vybrala na základě předešlých výzkumů na obdobné téma. (Špaček, 2019) Znamky dle Stempella (2018) jsou ukazatelem kulturního kapitálu a vzdělání dle Wilsona (2002) tvoří významnou část kulturního kapitálu. Znamky nepovažuji za zcela objektivní měřitel kulturního kapitálu, proto je ve svém výzkumu používám spíše jako doplňkovou formu měření, která v analýze není stěžejní. Zajistím to zahrnutím pouze jedné proměnné jakožto studijních výsledků do měření kulturního kapitálu namísto tří známek z předmětů ve formě

jednotlivých proměnných. Ve výzkumu manželů Eitlových (2002) byl kulturní kapitál také měřen známkami a kulturním chováním, výsledně se jednalo index v rozmezí 0-8. Pro svůj dotazník jsem tedy částečně využila již ověřený dotazník z jmenovaného výzkumu z roku 2002. Z hlediska sportování je mým hlavním cílem zkoumat jeho frekvenci, kterou jsem si rozdělila na pětibodovou škálu (Sekot, 2008), která zřetelně diferencuje jedincův vztah ke sportu na základě četnosti sportování. Škálování používám z důvodu většího zisku informací a větší variability, zároveň předpokládám, že se mi s ním bude lépe pracovat ve výzkumu a v následné analýze. (Punch, 2008)

Postupně jsem dotazník doplňovala vedlejšími otázkami, které zkoumají jedincovo sportování z hlediska členství, iniciativy rodičů či sportování pasivního, kterým rozumím sledování sportu pouze televizi. Do dotazníku jsem zařadila i základní sociodemografické údaje, především druh školy, pohlaví, věk a lokalitu bydliště. V poslední řadě měřím nepřímo ekonomickou situaci rodiny, a to na pětibodové škále, žádám o vyjádření souhlasu se třemi výroky. Tuto metodu měření ekonomické situace jsem zvolila z důvodu obavy z nevědomosti adolescentů výši příjmů rodiny. Zároveň jsem se chtěla vyvarovat možnému nařknutí z požadování osobních údajů či nepříjemnosti otázky.

Dotazník se skládá především z uzavřených otázek, které jsou ve formě baterií. Jedná se převážně o výběrové otázky, kdy respondent vybírá pouze jednu odpověď. Ojedinele se vyskytují v mém dotazníku i otázky výčtové, ve kterých může respondent vybrat jednu a více odpovědí. (Hendl, 2008) Frekvence sportování je rozdělena do pětibodové škály, jedná se o ordinální proměnnou. Z hlediska sportu poté zkoumám i jeho druhy, přičemž jsem vybrala 24 nejpobulárnějších sportů dle Sekota (2008) a vlastního úsudku, na případné jiné sporty jsem zahrнула i možnost „jiné“ v rámci otevřené otázky. K vypsaným sportům se tážu na respondentovo provozování sportů a na úroveň provozování, kterou dělím na vrcholovou, závodní a volnočasovou, kterou mimo jiné uvádí i Sekot (2008). Můj dotazník bude mít pouze jednu kardinální proměnnou, kterou je věk. Poté se skládá z ordinálních proměnných a nominálních proměnných. Všechny otázky jsou koncipovány tak, aby je jedinec starší čtrnácti let zvládl pochopit a odpovědět na ně v časovém intervalu do dvaceti minut.

2.4 Sběr dat

Jak již bylo zmíněno, data byla sebrána pomocí dotazníkového šetření na školách, které bylo v papírové i v online formě. Pro online formu jsem využila Google Forms,

jejichž výsledky byly jednoduše převoditelné do statistických programů. Zároveň se jedná o platformu, která není zpoplatněna. Dotazníkové šetření bylo smíšeným zkoumáním PAPI a CAMI, preferovala jsem dotazování přes mobil/počítač. Jedinci dotazník vyplňovali sami (tzv. SAQ), na začátku dotazníku dostali pokyny k vyplnění, samotné vyplňování bylo ovšem na samotných respondentech. (Hendl, 2008) Sběr dat jsme uskutečňovaly ve dvojici, neboť máme s kolegyní stejnou výzkumnou metodu a práci se sháněním škol nám to značně ulehčovalo. Výběr výzkumného souboru byl nepravděpodobnostní, školy jsme volily dle úsudku, na základě jejich druhu a lokality prostřednictvím vyhledávače Google. Mým cílem bylo dosáhnout počtu minimálně tří odlišných škol dle druhu (SOŠ, gymnázium, učiliště) ve dvou a více různých lokalitách, neboť se dle Stempela (2005) domnívám, že žáci odlišných škol dle náročnosti disponují velice odlišnou mírou kulturního kapitálu. Zároveň na jedné škole jedinci nedisponují zcela stejnou mírou kulturního kapitálu, tím je zajištěna heterogenita vzorku. Hlavní lokalitu pro oslovování škol představovala dle mé dostupnosti Praha a její okolí, kolegyně měla možnost oslovit České Budějovice a Vodňany. Výběr v těchto lokalitách byl necílený, neboť jsme vybíraly ze seznamu škol na internetu, postup nebyl proveden dle číslování či abecedy. Dále se výběr škol odvíjel od našich možností a velice závisel na tom, zda ředitelé měli zájem o účast školy ve výzkumu. Lokalitu hlavního města a jiných českých měst jsem volila z důvodu odlišných možností a přístupů ke sportování, které mi zajistily, že vzorek bude různorodý z hlediska kulturního kapitálu i sportování. Školy byly osloveny kontaktováním ředitelů či učitelů ZSV prostřednictvím emailu, přičemž bylo žádáno o jednu vyučovací hodinu na každou třídu (z důvodu dvou dotazníkových šetření), na které bychom já či moje kolegyně v případě zájmu učitelů asistovaly (podávaly pokyny, pomáhaly v případě nejasností). Pokud některá vedení školy preferovala vyplnění dotazníku bez naší přítomnosti, tak jsme tomu byly otevřené. V tomto případě byly hlavní pokyny sděleny učitelům či ředitelům emailem.

Z důvodu zachování anonymity škol neuvádím ve své práci názvy škol, ale pouze zda jsou školy pražské či ne. Data byla sebrána na jedenácti školách z oslovených čtyřiceti. Sběr dat poté proběhl na sedmi gymnáziích, přičemž 3 byla mimopražská; na dvou středních školách, na jedné pražské a druhé mimopražské; a na dvou pražských učilištích. Dotazníky měly papírovou i online podobu, přičemž papírové dotazníky školy často preferovaly, což jsem neočekávala. Celkově bylo nasbíráno 320 papírových dotazníků a 306 online dotazníků během jednoho měsíce, a to v rozmezí od 6.3. do 4.4. 2023. Naše

přítomnost na většině škol nebyla vyžadována, sběru jsme se účastnily pouze na jedné škole. Většinou žáci vyplňovali dotazníky v hodinách, někteří obdrželi pouze odkazy či QR kódy a vyplňovali dotazníky ve svém volném čase.

2.4.1 Etická rizika

Zkoumání mládeže se pojilo s některými etickými riziky, proto jsem při dotazníkovém šetření postupovala dle mezinárodního kodexu SIMAR. Děti jsou náchylnější k ublížení a psychické újmě, proto v dotazníku je třeba přistupovat k nim ohleduplněji. Tím, že pracuji pouze se studenty v předpokládaném věku 15–20 let na školním pozemku, tak nepotřebuji souhlasy rodičů. Stačí mi souhlasy s účastí ve výzkumu od respondentů a dále souhlasy s provedením výzkumu přes email od ředitelů škol. Zároveň se v dotazníku nedotazuji na osobní informace, ze socio-demografických charakteristik se doptávám pouze na věk, pohlaví a lokalitu bydliště jakožto velikost města/obce. Ekonomickou situaci rodiny měřím dle souhlasu s výroky, kvůli možným nepříjemnostem a nevědomosti se nedoptávám na příjem domácnosti. (SIMAR, 2021) Také byla respondentům zajištěná úplná anonymita, není možné si odpovědi, jakkoliv spojit s určitou osobou. I z tohoto důvodu bylo preferováno online vyplňování, při kterém nelze odhadovat identitu osoby například dle rukopisu.

2.4.2 Limity výzkumu

Tím, že byli zkoumáni mladiství na školách, tak zde bylo omezení z hlediska sběru dat. Ředitelé škol nemusí přijímat výzkumníky, což moji velikost vzorku mohlo ohrozit. Dále je zde otázka kvality odpovědí, mladí jedinci často dotazníky odevzdávají neúplně. Limitem je také populace mladistvých, nenáhodný a nekvótní výběr, výsledky nebudou zobecnitelné na celou populaci. Například proporce pohlaví může být nevyrovnaná a ovlivněná sběrem dat na určitém typu školy. Následně počet jednotlivých druhů škol byl nevyrovnaný, vzorek disponoval převážně nasycením žáky z gymnázií, také počet žáků z každé školy byl odlišný. Dalším limitem výzkumu se ukázala náročnost pro respondenty ve vyplňování dvou online dotazníků najednou. Výsledkem při srovnání počtu vyplněných dotazníků byl jejich rozdílný počet mezi mnou a kolegyní. Bylo tomu tak z důvodu posílání jejího dotazníku v online podobě na 1. místě, přičemž se domníváme, že respondenti poté už neměli sílu na vyplnění dalšího (mého) dotazníku. Jakožto poslední limit dotazníkového šetření spatřuji měření kulturního a ekonomického kapitálu školou, nemohu si být plně jistá správným měřením úrovně těchto kapitálů. Reliabilita škál je

absolutní, především v případě ekonomického kapitálu. Všech limitů jsem si ovšem vědoma a počítám s jejich možnou existencí.

2.5 Příprava na analýzu

Celkově jsem získala 626 dotazníků, 320 z nich jsem přepisovala ručně do tabulky v prostředí MS Excel, poté jsem spojila tabulky s odpověďmi z Google tabulky. Některé proměnné bylo nutné překódovat, což jsem provedla částečně v MS Excel a částečně v SPSS Statistics. Dále jsem pomocí deskriptivních tabulek v prostředí SPSS Statistics, ve kterém zpracovávám většinu analýzy, provedla redukci dat z důvodu neúplných odpovědí (3 a více zásadních) či nevhodného věku (21 let a starší). Po čištění dat je mým vzorkem 580 respondentů.

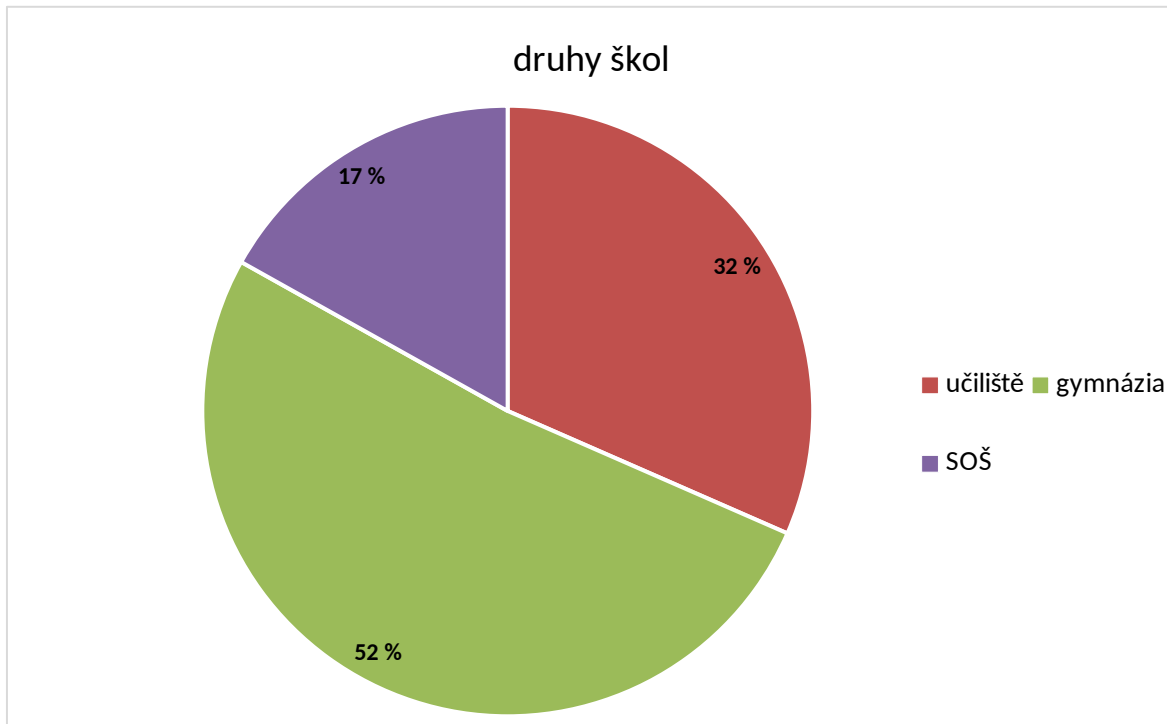
3 Analytická část

Analýzu dat z dotazníkového šetření provádím ve statistickém programu SPSS Statistics, dále tvořím tabulky a grafy v MS Excel a MS Word. Analytickou část si rozdělují na pět částí, v první části popíšu základní strukturu vzorku – tedy vzdělání (druh škol), pohlaví, věk a bydliště respondentů, pro zobrazení 3 a více proměnných používám koláčové grafy. Zároveň u grafů vždy uvádím počet respondentů zařazený do dané analýzy. V druhé části rozeberu deskriptivní statistiky ostatních otázek týkajících se sportů, především popíšu sporty, které jsou nejvíce provozovány středoškoláky a frekvenci sportování. Také se zaměřím na to, jak často respondenti jezdí na hory, zda mají členství v klubu a jaké sporty preferují. Dále vysvětlím, jak jsem tvořila indexy. V poslední řadě zde popisují rozdíly v kulturním kapitálu mezi provozovateli a neprovozovateli konkrétních sportů. Ve třetí části již přicházím s hypotézami, nejdříve vždy ověřím korelaci mezi analyzovanými proměnnými (především proměnné a kapitály) a poté testuji. Používám ANOVA test, který zkoumá průměry kapitálů a jejich rozdílnost mezi skupinami. Důvodem použití ANOVA testu namísto nezávislého t-testu je přehlednější zobrazování průměrů kapitálů a lépe interpretovatelné tabulky. Výsledky jsou ovšem stejné jako by byly u t-testu. U hypotéz vždy uvádím představení proměnných, případně postup změny kódování proměnných (rekódování), poté analytické kroky a výsledky. V poslední řadě podávám doplňující informace ke konkrétní proměnné, například, jak se analýza mění v případě redukování proměnné do méně kategorií. Ve čtvrté části představuji 2 modely regresní analýzy, model s frekvencí sportování jako závislou proměnnou a model s počtem sportů, kterým se jedinec věnuje, jako závisle proměnnou. Poslední část prezentuje graf představující míru vlivu kulturního a ekonomického kapitálu na jednotlivé sporty.

3.1 Socio-demografické statistiky

Graf č. 1: Druhy škol

N= 580

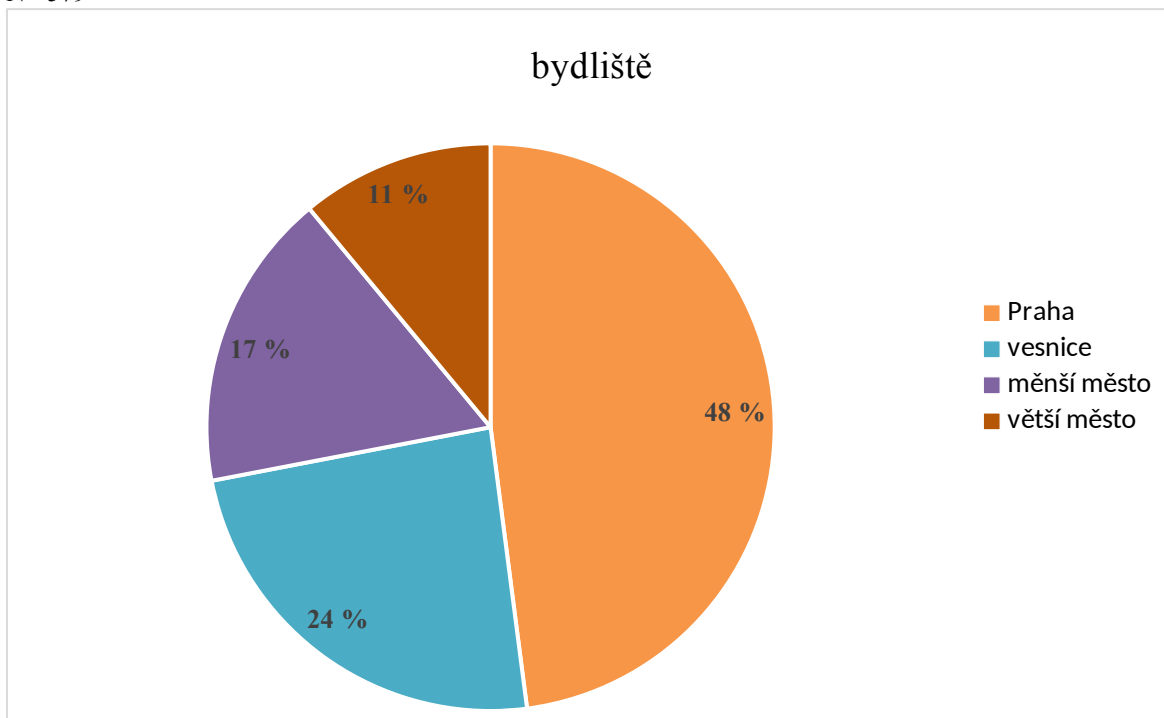

Zdroj: Autorka, 2023

Můj datový soubor se tvoří 580 respondentů, 51,6 % respondentů činí studenti gymnázií, 16,9 % studenti učilišť a 31,6 % studenti středních odborných škol. Z hlediska pohlaví má datový soubor 236 dívčích respondentů, tedy 40,7 %, zatímco chlapeckých má 344 respondentů, tedy 59,3 %. Důvodem převahy chlapců je velikost vzorku respondentů na učilišti technického zaměření. Respondenti jsou ve věku od patnácti do dvaceti let, přičemž nejvíce jich je v rozmezí věku 16 až 18, dle mého předpokladu. Průměrný věk je 16,81 let a medián, tedy nejčastější věk respondenta je 17 let.

Graf č. 2: Bydliště

N= 579

Zdroj: Autorka, 2023

Dále jsem se ze socio-demografických údajů dotazovala na bydliště, nejvíce respondentů bydlí v Praze (47,9 %), poté na vesnici (24,1 %), na malém městě, které jsem si určila jako město pod 50 000 obyvatel, bydlí 16,7 %. Nejmenší zastoupení mají respondenti z většího města, které definuji jako 50 000 obyvatel a více, a to z 11,1 %. Při přepisu odpovědí jsem často pozorovala, že respondenti studující v Praze odpovídali, že bydlí na vesnici, jedná se tedy pravděpodobně o vesnice v okolí Prahy. Jeden respondent mi na lokalitu bydliště neodpověděl.

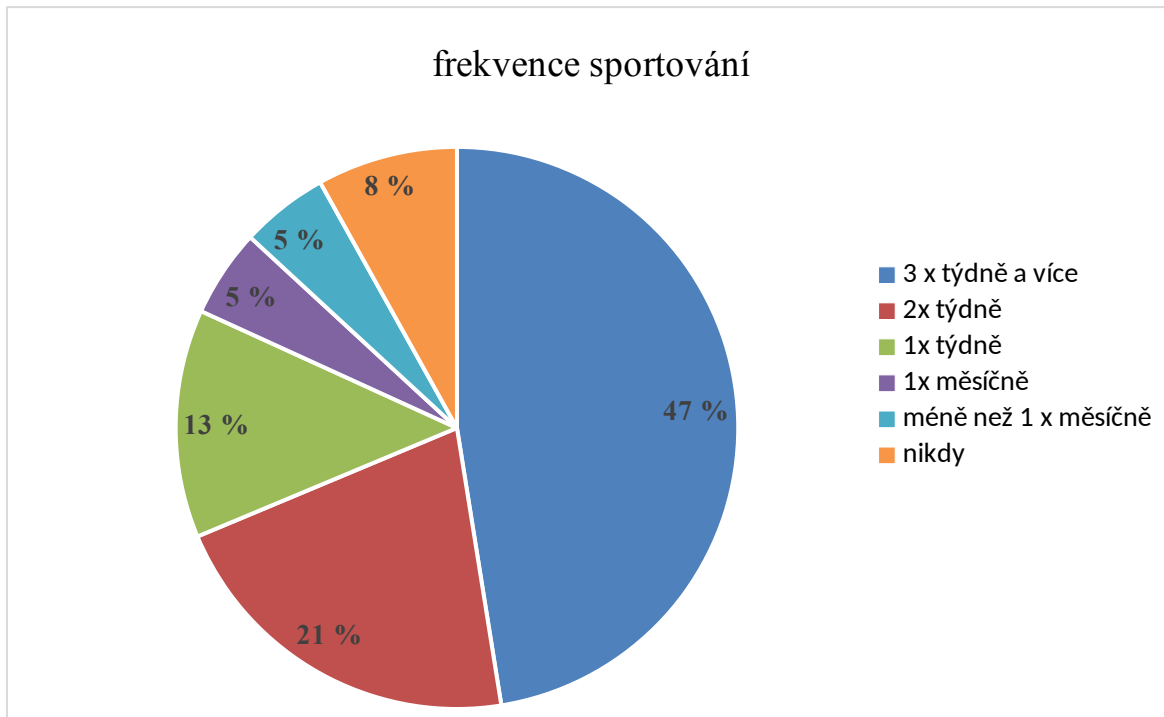
3.2 Sportovní statistiky

V této části se již přesouvám k deskriptivním statistikám otázek týkajících se sportování. Pro přehlednost v otázkách s více jak třemi odpověďmi doplňuji popis grafy.

3.2.1 Frekvence sportování

Graf č. 3: Frekvence sportování

N= 580

Zdroj: Autorka, 2023

Frekvenci sportování jsem zkoumala jakožto sportování mimo tělocvik, jedná se tedy o častost sportování mimo tělesnou výchovu studentů na školách. Respondenty jsem žádala o průměrný odhad frekvence sportování.

Nejvíce respondentů sportuje 3x týdně a více, je to téměř polovina datového souboru (47,1 %). Další nejpočetnější skupinou respondentů jsou sportující 2x týdně, jedná se o 21 % respondentů. 1x týdně sportuje 12,6 % respondentů. Dále méně, než jednou týdně sportuje 19,3 % respondentů, což je poměrně vysoký počet. Celkově téměř pětina respondentů nesportuje v průměrně každý týden.

3.2.2 Preference druhů sportu

Na otázku mi odpovědělo 572 respondentů, z nich 46,5 %, preferuje individuální sporty, 30,7 % preferuje sporty kolektivní a 22,8 % respondentů je bez preference.

3.2.3 Sportovní kluby

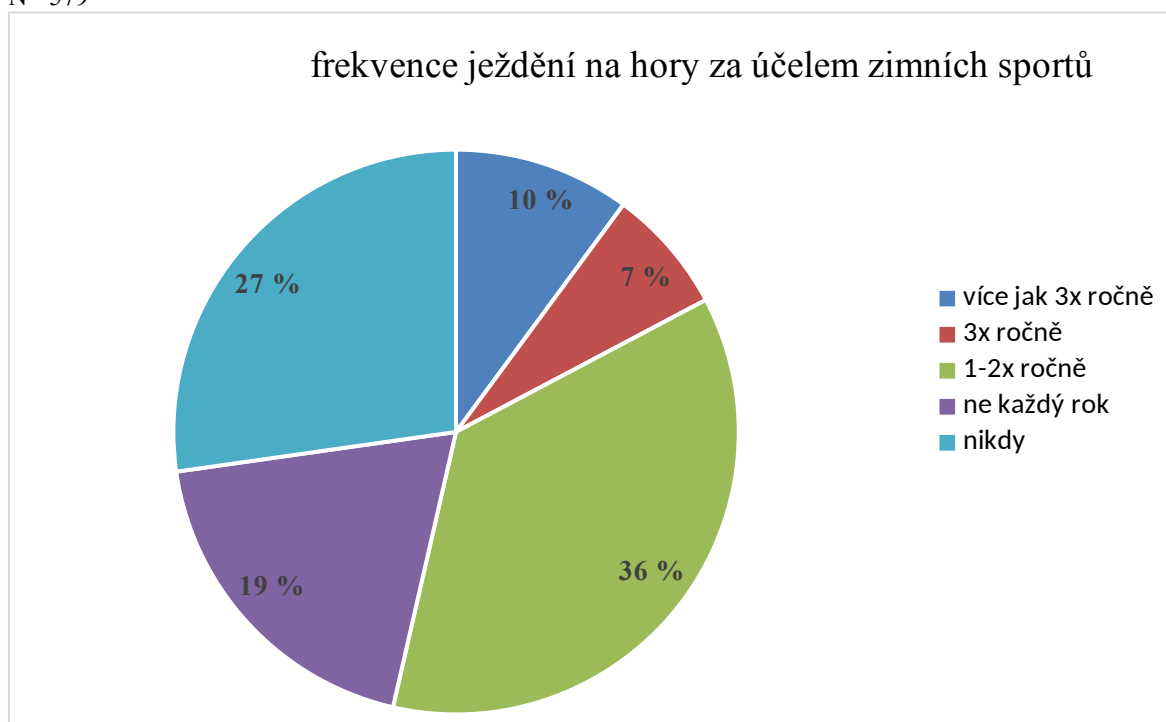
V této otázce jsem se dotazovala, zda respondenti disponují členstvím ve sportovním klubu a pokud ano, zda více sportují přes nebo mimo členství. Odpovědělo mi 578

respondentů, z nich 59,5 % nedisponuje členstvím ve sportovním klubu a 40,5 % jím disponuje. Aktivně ho ovšem používá pouze 26,4 %.

3.2.4 Frekvence provozování zimních sportů

Graf č. 4: Frekvence ježdění na hory za účelem zimních sportů

N= 579

Zdroj: Autorka, 2023

Zimní sporty jsem si oddělila od ostatních sportů z důvodu jejich sezónního provozování. Tázala jsem se na frekvenci ježdění na hory za účelem zimního sportování na pětibodové škále. Odpovědělo 579 respondentů, nejvíce respondentů jezdí průměrně na hory za účelem zimních sportů 1-2 x ročně (37 %), přičemž častěji jezdí pouze 17,3 %, z toho 10,2 % více jak 3x ročně a 7,1 % 3x ročně. Poměrně velké procento respondentů nejedná se o pravidelné ježdění každý rok, jedná se o 27,1 %.

3.2.5 Jednotlivé sporty

Tabulku sportů jsem vybírala z hlediska těch nejoblíbenějších, kterých jsem původně do dotazníku zahrнула 24. Dále jsem se doptávala na případné jiné nezmiňované sporty, které respondent provozuje. Do analýzy jsem poté zařadila i některé z těchto respondentů vypsání sportů, pod podmínkou jejich provozování minimálně deseti respondenty. Vlastním nedopatřením jsem vynechala v dotazníku florbal, který byl

poměrně dosti jedinci provozován, dále jsem do analýzy přidala jezdeckví, které se ukázalo také jako populární. Tyto sporty tedy dále v analýze používám, z hlediska ostatních sportů v kategorii “jiné sporty” se objevoval tanec a jeho možné alternativy (např. cheerleading - roztleskávání), které já ovšem nepovažuji za pouze sportovní činnosti, a proto s nimi dále v analýze nepracuji. Také se zde objevovaly často zimní sporty, přičemž respondenti nejspíše nepochopili, že ty byly již pokryty předchozí otázkou. Proto s nimi nepostupuji do další analýzy. V poslední řadě se zde objevil např. požární sport, airsoft, formule, motorsport a esport. Tyto sporty také dále v analýze nepoužívám, přičemž je lze najít v přílohách (Příloha č. 4 a 5), jsou vyříděny z hlediska vypsání v tabulce, které vstoupili do analýzy a zimních sportů. Jejich absenci v následující analýze odůvodňuji jakožto nepovažování aktivity za pouze sportovní činnost (např. v případě esportu), dále u jiných sportů (např. u požárního) je důvodem ojedinělost sportu vyskytujícího se v mých datech. Pracuji tedy celkově se dvaceti šesti sporty. Na každou otázku mi neodpověděli jeden až čtyři respondenti, nejspíše se se jednalo o omylné přeskočení otázky.

Tabulka č. 1: Počty respondentů provozující konkrétní sporty

sporty	Sportují vrcholově	Sportují závodně	Sportují volnočasově	Celkově sportují	Nesportují
a) atletika	13	23	124	160	417
b) běh	14	31	354	399	180
c) cyklistika	8	17	374	399	180
d) hokej	3	4	52	59	520
e) plavání	4	22	338	364	214
f) posilování/ fitness	17	28	365	410	170
g) volejbal	3	20	177	200	379
h) tenis	5	16	90	111	468
i) basketbal	5	19	175	199	378

j) golf	1	7	54	62	515
k) fotbal	16	35	186	237	341
l) rugby	5	3	28	36	542
m) frisbee	2	7	123	132	447
n) ping pong	6	23	263	292	284
o) badminton	4	16	196	216	361
p) bojové sporty	14	40	89	143	434
q) šachy	9	25	172	206	372
r) aerobic	2	5	34	41	536
s) bruslení (lední/zimní)	9	7	295	311	257
t) gymnastika	4	14	90	108	467
u) házená	3	9	89	101	475
v) horolezectví	0	12	86	98	478
w) maraton	2	5	24	31	544
x) veslování	4	5	34	41	532
y) florbal	3	8	8	19	561
z) jezdeckví	0	4	11	15	565

Zdroj: Autorka, 2023

V tabulce č. 1 jsou nejvyšší počty sportujících u každé úrovně vyznačeny tučně, dále i nejvyšší celkové počty sportujících celkově. Nejčastěji provazovaným sportem středoškoláky v mém datovém bez ohledu na úroveň sportování je fitness (410), to provozuje 71 % respondentů, poté cyklistika, kterou provozuje 69 % mého vzorku (399 respondentů) a běh, který provozuje také 69 % středoškoláků (399 respondentů). Co se týče úrovní sportů, tak na nejvyšší úrovni, tedy závodní, je v mém datovém vzorku nejvíce

respondenty provozováno fitness/posilování (jedná se o 17 respondentů). Nejvyšší počet respondentů na závodní úrovni provozuje fotbal, jedná se o 35 respondentů. Jejich vysoký počet je ovlivněn větším nasycením vzorku chlapci – dle crosstabs neboli křížových tabulek fotbalu a pohlaví se jedná o 33 závodních hráčů a pouze 2 závodní hráčky fotbalu. Jakožto nejvíce respondenty provozovaný sport na volnočasové úrovni je cyklistika, jedná se o 374 respondentů, což tvoří 65 %. Tedy více jak $\frac{3}{5}$ mého datového souboru jezdí volnočasově na kole.

3.2.6 Sledování sportů v televizi

Otázka se týkala sportů, které jedinci osobně neprovozují, ale sledují je v televizi. Odpovědělo mi 572 respondentů. Nejdříve rozebírám počty respondentů, kteří byli poté filtrováni na další 2 otázky. Celkově 49 % respondentů, takže téměř polovina datového souboru, kouká na některé sporty v televizi, a přitom je neprovozuje. Naopak 51 % nekouká na sporty v televizi, které neprovozuje.

3.2.6.1 Důvody

Otázka důvodů již byla pod filtrem, mohlo do ní vstoupit 49 % respondentů, kteří na předchozí otázku odpověděli „ano“. Ptám se na důvody pro pozorování sportu v televizi bez jeho aktivního provozování. Tato otázka disponovala výběrem možností nazývaná jakožto multiple choice. Pro její analýzu jsem musela vytvořit pro každou hodnotu proměnnou zvlášť. Poté jsem použila nástroj “Multidimensional response” (vícestupňové odpovědi). Nejčastějším důvodem byl nedostatek času (uvedlo 117 respondentů), dále nezájem o sport (uvedlo 105 respondentů). Kvůli nedostupnosti sportu/sportů v lokalitě bydliště neprovozuje sport 83 respondentů, 68 respondentů poté kvůli vysokým nákladům za sport. 32 respondentů uvedlo zdravotní problémy jako důvod pro neprovozování sportu. Tabulka s počty je uvedena v Příloze č. 6.

Na otázku bylo možné odpovědět i vlastními slovy, respondenti mohli vypsát jiné nevypsané důvody. Často se zde objevovala náročnost sportu/sportů, špatný výkon v tomto sportu/ v těchto sportech, dále pohlaví jedince, věk (např. u krasobruslení) a také někteří jedinci uvedli, že je baví pouze na sport koukat, ale nechtějí ho provozovat. Podrobnější odpovědi lze najít v Příloze č 7.

3.2.6.2 Druhy sportů

V této otázce, která byla také pod filtrem (na otázku sledování sportů v televizi bez jejich provozování museli respondenti odpovědět „ano“), se zaměřuji na typy sportů,

které jedinci pozorují pouze v televizi, ale nevykonávají je.

Nejčastější odpovědí byl hokej, objevil se u 126 respondentů. Poté biatlon uvedlo 57 respondentů a 52 respondentů zmínilo fotbal. Dále 21 respondentů napsalo tenis. Jakožto méně častá odpověď se mezi sporty objevovalo krasobruslení, atletika a formule 1. Podrobnější přehled viz Příloha č. 8 a 9.

3.2.7 Popis indexů

Pro testování hypotéz byly vytvořeny indexy ekonomického a kulturního kapitálu. Proto než se přejde ke konkrétním hypotézám, tak je stěžejní vysvětlit vytváření indexů jednotlivých kapitálů a popsat jejich rozložení v mých datech.

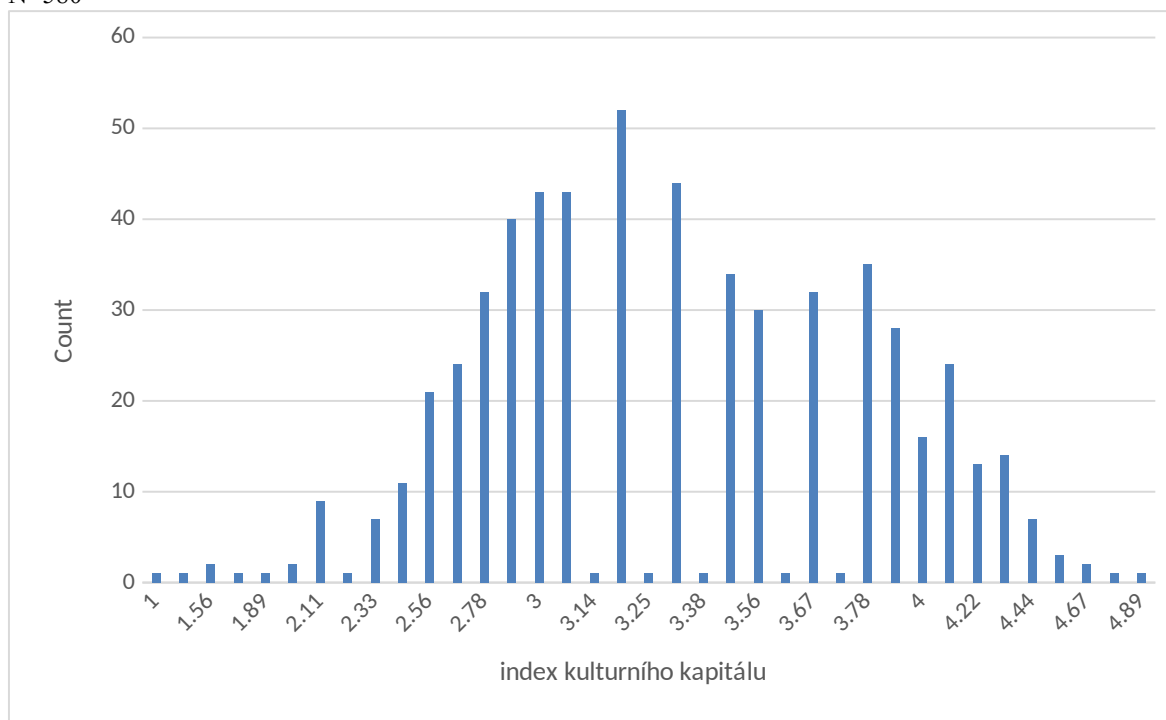
3.2.7.1 Kulturní kapitál

Kulturní kapitál byl složen z proměnných zahrnující kulturní chování – návštěva divadla, kina, galerií/muzeí, památek, hudebních akcí, sportovních akcí, čtení knih a cestování po zahraničí. Dále jsem vytvořila novou proměnnou studijních výsledků. Tu tvoří aritmetický průměr známek ze 3 hlavních předmětů (Český jazyk, Hlavní cizí jazyk a Matematika) zaokrouhlený na celé číslo, proměnné jsou tedy stejně kódovány, od jedné do pěti. Učinila jsem tak z důvodu nízké reliability známek jakožto měřiče kulturního kapitálu, ovšem dle Wilsona (2002) je vzdělání podstatným faktorem tohoto konceptu. Proto ho nechci ve své analýze opomenout. Vzhledem k tomu, že mám homogenní skupinu z hlediska vzdělání, tedy středoškolské studenty, tak jeho úroveň mohu měřit pouze tímto způsobem. Znamky tedy budou jednou z devíti částí kulturního kapitálu. Původní proměnné byly kódovány tak, že čím menší číslo, tak tím vyšší frekvence nebo tím lepší známka. Toto kódování jsem zanechala, proto čím vyšší je index kulturního kapitálu, tak tím menší je kulturní kapitál.

I přes případ nezodpovězení respondenta na některou otázku tvořící index, mu byl index i tak počítán. Počítal se průměr odpovědí, na které odpověděl. Jedince, kteří neodpověděli na 3 a více podstatných otázek jsem již z analýzy měla vyřazené.

Graf č. 5: Rozložení míry kulturního kapitálu

N=580

Zdroj: Autorka, 2023

Dle histogramu (Příloha č. 10) je kulturní kapitál poměrně normálně rozložen, zároveň průměr v mém souboru je nad průměrem 2,5. Jedná se o hodnotu 3,31; což znamená, že můj datový soubor má nižší průměrný kulturní kapitál. Z grafu také můžeme vidět, že většina respondentů se objevuje spíše na pravé straně osy.

Co se týče reliability indexu kulturního kapitálu, tak otázky byly kombinovány dle předchozích výzkumů, především výzkumu manželů Eitlových (2001) a Špačka (2019), tedy není třeba ověřovat vhodnost vybraného měření. Pouze pro ověření jsem na svých datech provedla ANOVA test vhodnosti pro lineární regresi jednotlivých položek indexu s kulturním kapitálem. Signifikantní test mi ukazuje, že proměnné všechny proměnné kulturního chování a studijních výsledků lze vysvětlit indexem kulturního kapitálu, tedy data by byla vhodná pro lineární regresi. Zároveň to značí, že kulturní kapitál měří index správně. Dále ještě měřím u jednotlivých položek indexu Cronbachovo alfa, která zkoumá, zda položky měří to samé a zda jsou provázané mezi sebou. Jeho hodnota mi vyšla 0,67; což je poměrně dobrý výsledek.

Ekonomický kapitál s proměnnými z kulturního kapitálu vychází signifikantní pouze v případě cestování, což značně odpovídá reálné situaci, přičemž cestování je jednou z nejnákladnějších dotazovaných aktivit.

3.2.7.2 Rozdělení dle míry kulturního kapitálu

Svůj vzorek jsem si rozdělila dle rozložení míry kulturního kapitálu na třetiny, každá skupina odpovídá přibližně 33,3 %. Rozdělení mi slouží k zařazení jednotlivců do skupiny dle míry kulturního kapitálu, dále k určení míry kapitálu provozovatelů určitého sportu. Na základě tabulky zařazuji sportovce do skupiny s určitou mírou kulturního kapitálu.

Tabulka č. 2: Rozdělení na skupiny dle míry kulturního kapitálu

<u>index</u>	<u>Míra kulturního kapitálu</u>
1,22 -3	Vysoký kulturní kapitál
3, 11 – 3,56	Střední kulturní kapitál
3, 63- 4,89	Nízký kulturní kapitál

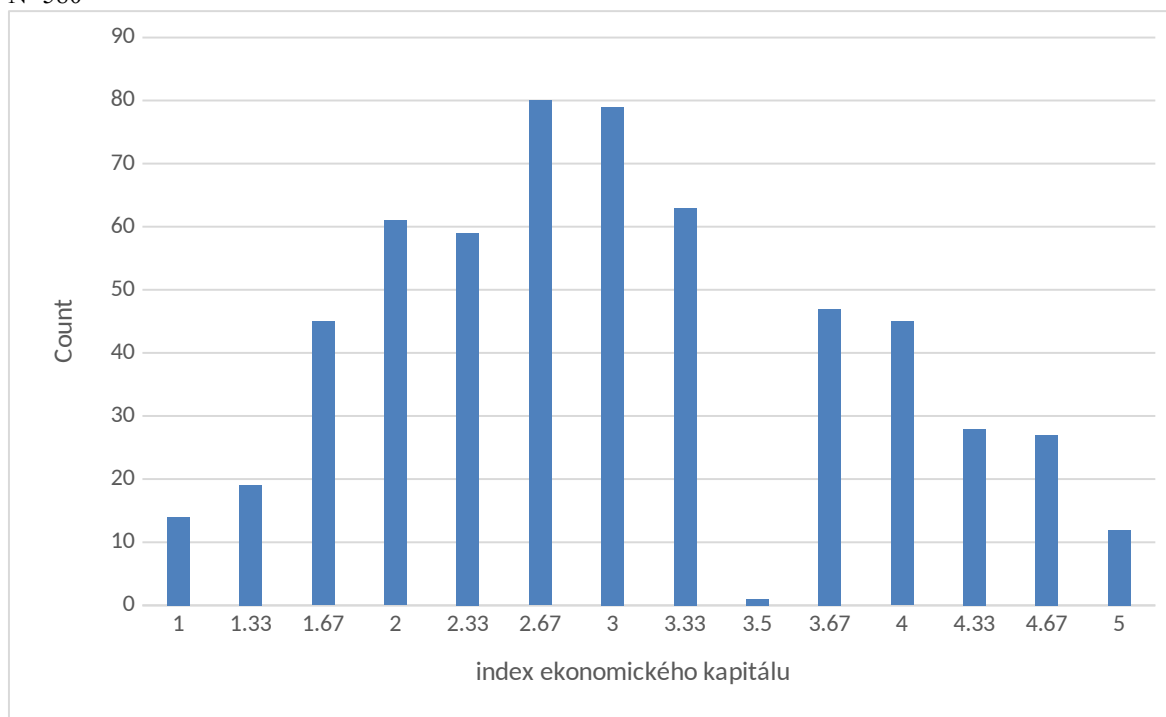
Zdroj: Autorka, 2023

3.2.7.3 Ekonomický kapitál

Ekonomický kapitál používám jako doplňkový, aby má analýza nebyla čistě zaměřená na kulturní kapitál. Jsem si totiž vědomá možného vlivu finanční situace na sportování jedinců. Proměnou ekonomického kapitálu tvořím jako index ze 3 výroků, respektive ze součtu jednotlivých proměnných vyděleného jejich počtem, na které mohli respondenti odpovídat na škále od 1 do 5 dle míry jejich souhlasu. Ekonomický kapitál bude tedy kardinální proměnnou, která nabývá hodnot stejných jako původní proměnné, a to od jedničky do pětky. Zároveň stejně jako u kulturního kapitálu platí, že čím menší číslo, tak tím vyšší ekonomický kapitál. Dále také výpočet ekonomického indexu probíhá i v případě nezodpovězení jedné z otázek, průměr se v tomto případě počítá ze zbylých dvou, které respondent zodpověděl.

Graf č. 6: Rozložení míry ekonomického kapitálu

N=580

Zdroj: Autorka, 2023

Dle histogramu (Příloha č. 11) je ekonomický kapitál v mém vzorku normálně rozložen, což značí, že ekonomický kapitál je měřen správně a průměrně odpovídá rozložení ekonomického kapitálu v populaci. Zároveň průměr je 2,9; tedy vzdálen půl bodu od průměru škály- 2,5; můj vzorek disponuje průměrně lehce nižším ekonomickým kapitálem.

Reliabilita ekonomického kapitálu byla také měřena ANOVA testem, přičemž pro jednotlivé položky indexu je signifikantní. Kulturní kapitál s položkami signifikantní také vychází. Zároveň jsem provedla měření reliability přes Cronbachovu alfu, která má hodnotu 0,68.

3.2.7.4 Korelace kulturního kapitálu a ekonomického kapitálu

Mezi dvěma měřenými kapitály jsem našla střední souvislost, jedná se o hodnotu Pearsonova koeficientu 0,2. Souvislost by měla být mezi 0,1- 0,8, aby se nejednalo o přílišnou korelovanost. Souvislost mezi kapitály tedy považuji za ideální. Pearsonův koeficient jsem vybrala z důvodu zkoumání korelace dvou kardinálních proměnných. Pozitivní korelace znamená, že pokud vzroste jedna hodnota, tak vzroste i druhá. V tomto případě s růstem kapitálu ekonomického roste i kapitál kulturní, což odpovídá skutečnosti.

3.2.7.5 Index sportování rodičů

Vytvořila jsem index podobným způsobem jako u předchozích indexů, a to z dvou proměnných, které udávají, na jaké úrovni sportuje respondentova matka a otec. Z důvodu nízkého počtu rodičů, kteří sportují na vyšší, než volnočasové úrovni jsem celkově úroveň z analyzování sportu rodičů vyřadila a ponechala pouze informaci, zda respondentovi rodiče sportují. Proměnná měla 41 chybějících hodnot z důvodu výběru odpovědi u jednoho rodiče „nechci uvádět“, takže pracuji pouze s 539 respondenty. Ve 23 % případech sportují respondentovi oba rodiče, ve 28 % sportuje jen jeden respondentův rodič a zbylých 49 % respondentů má rodiče, kteří nesportují. Index sportu matky a otce jsem pak dále spojila do jedné proměnné jakožto „počet rodičů, co sportuje“, která je kódovaná jako 0,1,2 dle počtu sportujících rodičů. Tento počet rodičů, co sportuje budu používat v komplexnější analýze zvaná regrese.

3.2.8 Míra kapitálů u konkrétních sportů

V této části zkoumám rozdíly v průměrech kapitálů mezi provozujícími a neprovozujícími u jednotlivých sportů. Nejdříve jsem postupovala zjištěním průměrů mezi sportujícími a nesportujícími respondenty u všech sportů. Dále jsem do hlubší analýzy vkročila se sporty z předešlých výzkumů (golf, hokej, tenis, fotbal, běh Stempel (2005)) a dále se sporty, které mi dle tabulek průměrů osobně připadaly z hlediska rozdílu průměrů zajímavé. Průměrné kulturní kapitály u nevypsáných sportů se u sportujících pohybují okolo 3,05-3,3, přičemž tento rozdíl není statisticky významným.

Co se týká korelací indexů kapitálů a jednotlivých sportů, tak se zde vyskytují, jedná se převážně o střední korelace okolo 0,2; některé mají hodnotu pouze 0,1. Nízkou korelaci s oběma kapitály mají bojové sporty a jezdeckví, i přes tuto skutečnost jsem s nimi do analýzy vstoupila a předem počítala s nízkým vlivem.

3.2.8.1 Analýza konkrétních sportů

U vybraných sportů jsem srovnávala průměry a testovala přes ANOVU, tabulky lze najít v Příloze č. 12. Mezi má zjištění patří, že hráči hokeje a provozovatelé aerobiku mají vysoký průměrný kulturní kapitál (dle mé tabulky) a ostatní sportovci mají dle mé tabulky střední kulturní kapitál. Hráči hokeje mají hodnotu míry průměrného kulturního kapitálu 3,05; provozovatelé aerobiku 2,9. Poměrně mě překvapil tenis, poněkud známý pro vysoké náklady za vybavení a zápasy, v jehož analýze mezi hráči a nehráči nebyl ekonomický kapitál příliš odlišný, zároveň rozdíl nevycházel statisticky významný. Dále jsem zjistila,

že v mém vzorku je hraní a nehraní golfu spíše rozdílné ekonomickým kapitálem než kulturním (rozdíl je poměrně nízký), hráči golfu mají jeho míru velmi vysokou. Dále mě zaujalo, že hokej se neukázal významně ovlivněný ekonomický kapitálem, může tomu být hlavně z důvodu, že celkově kulturní kapitál je silnějším faktorem.

Celkově jsem zjistila, že většina sportů se liší mírou kulturního kapitálu dle provozování a neprovozování staticky významně. Sporty, v nichž mají jejich provozovatelé oproti neprovozovatelům statisticky významně vyšší míru kulturního kapitálu jsou následující: běh, hokej, cyklistika, volejbal, tenis, frisbee, ping pong, badminton, aerobic, bruslení, gymnastika a plavání. Mezi sporty, které naopak nemají signifikantní test a velice nízký rozdíl (hodnota 1 a méně) mezi provozovateli a neprovozovateli patřila házená, dále patřily šachy a bojové sporty. Průměry provozovatelů (3,3) a neprovozovatelů (3,29) bojových sportů byly téměř totožné. Z tohoto důvodu bojové sporty označuji za tzv. „prole sport“, který provozují jedinci s nižším kulturním kapitálem. Dle Wilsona (2002) se „prole“ sportům jedinci s vyšším kulturním kapitálem vyhýbají, což by vysvětlovalo, proč mají jeho provozovatelé tak nízký kulturní kapitál. Zároveň u jediného golfu vycházel dle ANOVY signifikantní ekonomický kapitál, golf si proto interpretuji jako sport respondentů s vysokým ekonomickým kapitálem.

Dále jsem zpozorovala rozdílné kulturní kapitály mezi provozovateli dvou různých sportů – například hokeje a bojových sportů. Následně rozlišení jednotlivých sportů dle míry kapitálu analyzuji v páté podkapitole grafem.

3.3 Testování hypotéz

Ve třetí části budu pokračovat k pokročilejší analýze, ve které již budu testovat hypotézy. Hypotézy vycházejí z teoretických zdrojů, zároveň zimní sporty jsem si oddělila od zbytku sportů, hypotéza na jejich frekvenci tedy probíhá zvlášť. Hypotézy především testuji přes průměry, dále testuji statistickou významnost rozdílnosti skupin – ANOVA.

H1: S rostoucí frekvencí sportování roste průměrný kulturní kapitál.

Před analýzou jsem si ověřila korelaci frekvence sportování s oběma indexy, je střední a pozitivní (0,2). Tedy pokud se zvýší index kapitálů (tedy sníží se kapitál), tak se zvýší sportování (kódované ovšem od 1 po 5, kdy 1 znamená nejvíce). Tedy když vzroste index kulturního kapitálu, tedy sníží se kulturní kapitál, tak se zvýší škála frekvence

sportování – jedinec sportuje méně.

Dle mnohých autorů (Sekot, 2008; Stempel, 2005; Wilson, 2002) souvisí frekvence sportování jedinců spíše s kulturním kapitál než s kapitálem ekonomickým. Tuto hypotézu testuji přes ANOVA test průměrů, zároveň rovnou provádím i test pro ekonomický kapitál.

Tabulka č. 3: ANOVA tabulka frekvence sportování

N= 580

častost sportování		index kulturního kapitálu	index ekonomického kapitálu
3x týdně a více	Průměr	3.2286	2.7521
	N	273	273
	Variabilita dat	.58394	.92267
2x týdně	Průměr	3.2420	2.9809
	N	122	122
	Variabilita dat	.51818	1.00348
1x týdně	Průměr	3.2272	3.1073
	N	73	73
	Variabilita dat	.51435	.83026
1x měsíčně	Průměr	3.5269	3.0323
	N	31	31
	Variabilita dat	.55107	.95201
méně než 1x měsíčně	Průměr	3.6148	3.1667
	N	30	30
	Variabilita dat	.51187	.96589
nikdy nesportuji	Průměr	3.6855	3.2680
	N	51	51
	Variabilita dat	.53925	1.01329
Celkově	Průměr	3.3073	2.9267
	N	580	580
	Variabilita dat	.57260	.95466

Zdroj: Autorka, 2023

Tabulka průměrů při jednotlivých frekvencích sportování ukázala, že celkově platí pro jedince sportující 1x týdně a méně, že čím méně jedinci v mém vzorku sportují, tím mají menší kulturní kapitál. Zároveň jedinci, kteří sportují minimálně jednou týdně disponují velice podobnou mírou kulturního kapitálu.

Ekonomický kapitál klesá při nižší frekvenci sportování konstantně téměř ve všech případech. Zároveň vidím že průměrný kapitál dle častosti sportu je středním kulturním kapitálem dle mého rozdělení.

Dle ANOVA testu, který testuje rozdíly mezi skupinami, je test signifikantní, v mých datech nalezneme rozdíl mezi průměry kulturního kapitálu napříč frekvencí sportování. Ovšem signifikantní vychází i v případě kapitálu ekonomického. V poslední řadě vyhodnocuji, že průměrně všichni jedinci dle frekvence sportování mají střední kulturní kapitál.

Výsledek: Svoji hypotézu nemohu potvrdit, kulturní kapitál roste do frekvence sportování jednou týdně, tam dosáhne maxima poté je spíše konstantní a nižší.

Rozhodla jsem se otestovat i statistickou významnost dvou skupin dle frekvence sportování, které jsem si vytvořila přes novou proměnnou. Jedná se o sportující jednou týdně a více; a sportující méně než jednou týdně.

V tomto případě původní hypotéza platí, je zde statistický rozdíl (hodnoty 3,2 a 3,6), tabulku lze nalézt v Příloze č. 13.

H2: Mezi skupinou preferující individuální a skupinou preferující kolektivní sporty je signifikantní rozdíl v míře kulturního kapitálu.

Mezi kapitály a proměnnou byla nízká korelace (0- 0,1), zároveň jsem si pro tuto hypotézu vyřadila z analýzy odpověď „bez preference“. Stempel (2018) ze svého výzkumu argumentuje, že vyšší třídy se raději účastní „soutěživých individuálních sportů“, což si interpretuji jako preferenci osob s vyšším kapitálem v individuálních sportech.

Tabulka č. 4: ANOVA tabulka sportovních preferencí

N= 443

individuální a týmové sporty – preference		index kulturního kapitálu	index ekonomického kapitálu
individuální	Průměr	3.2500	2.8864
	N	267	267
	Variabilita dat	.56393	1.01985
týmové	Průměr	3.3110	2.9072
	N	176	176
	Variabilita dat	.55371	.88922

Celkově	Průměr	3.2742	2.8947
	N	443	443
	Variabilita dat	.56006	.96907

Zdroj: Autorka, 2023

Kulturní kapitál respondentů preferujících individuální sporty je o 0,06 vyšší, což je velice nízká hodnota. Rozdíl zde tedy pozoruji opravdu nepatrný a dle ANOVA testu nesignifikantní. Také pro ekonomický kapitál je test nesignifikantní.

Výsledek: Svou hypotézu zamítám, průměrný kulturní kapitál jedinců preferujících kolektivní sporty je nižší než průměrný kulturní kapitál jedinců preferujících individuální sporty, rozdíl je ovšem zanedbatelný.

H3: Jedinci jezdící na hory jednou ročně a vícekrát disponují vyšší mírou kulturního kapitálu než ti, co na hory nejezdí pravidelně či vůbec.

U obou kapitálů jsem ověřila korelaci s proměnnou frekvence zimních sportů, jedná se o střední až středně silnou pozitivní souvislost (0,25 pro ekonomický kapitál a 0,31 pro kulturní kapitál).

Tabulka ukazující průměrnou míru kulturního kapitálu u jednotlivých frekvencí ježdění na hory (viz. Příloha č. 14) popisuje růst kulturního kapitálu do frekvence ježdění 3x ročně, v případě frekvence více než 3x ročně kulturní kapitál klesá. Znovu se ukazuje podstatný rozdíl. Jedinci, co na hory nejezdí vůbec či nejezdí pravidelně každý rok, mají nižší kulturní kapitál než ti, co jezdí 1-2 x ročně a více. Také zde pozoruji nejvyšší průměrný kulturní kapitál u respondentů, kteří činnost neprovozují nejčastěji, stejně jako v případě frekvence sportování. Jedná se ježdění na hory 3x ročně, index kulturního kapitálu je 2,8; tato skupina je skupinou s vysokým průměrným kulturním kapitálem dle mého rozdělení. V tomto případě souvislost mezi skupinami vychází signifikantní v případě obou kapitálů. Vykládám si to poměrně vysokou nákladností zimních sportů, přičemž nejvyšší průměrný ekonomický kapitál mají jedinci, kteří jezdí na hory 3x ročně.

Z důvodu opakujícího se dosažení maxima v prostředku frekvence, budu zkoumat rozdílnost mezi pouze dvěma skupinami. Pro hypotézu bylo nutné proměnnou překódovat, a to na proměnnou o dvou hodnotách – jezdí 1x ročně a vícekrát; a nejezdí pravidelně každý rok/nejezdí vůbec.

Tabulka č. 5: ANOVA tabulka frekvence ježdění na hory za účelem zimních sportů

N=579

ježdění na hory ročně		index kulturního kapitálu	index ekonomického kapitálu
minimálně 1x ročně a vícekrát	Průměr	3.1692	2.7089
	N	312	312
	Variabilita dat	.56100	.90733
méně jak 1x ročně	Průměr	3.4669	3.1735
	N	267	267
	Variabilita dat	.54493	.94251
Celkově	Průměr	3.3065	2.9231
	N	579	579
	Variabilita dat	.57276	.95158

Zdroj: Autorka, 2023

Hodnota 3,2 je vyšší než hodnota průměrného kulturního kapitálu u jedinců, kteří jezdí na hory méně jak jednou ročně. Zároveň mezi skupinami vidíme rozdíl 0,3 hodnoty indexu a test vychází signifikantní, je mezi nimi tedy rozdíl z hlediska kulturního kapitálu. Je zde vidět i silný vliv ekonomického kapitálu, který také vychází signifikantní. Rozdíl mezi skupinami je dokonce 0,4; což odpovídá vysoké nákladnosti provozování zimních sportů.

Výsledek: Svoji hypotézu potvrzují. Jedinci, co jezdí alespoň jednou ročně na hory, tak mají vyšší průměrný kulturní kapitál než ti, co jezdí méně než jednou ročně.

H4: Jedinci provozující 5 a více sportů mají statisticky významně vyšší kulturní kapitál proti jedincům provozující méně než 5 sportů.

Pro tuto hypotézu jsem si rozdělila proměnnou „počet sportů“ na binární proměnnou „5 a více sportů“ a „méně než 5 sportů“.

Tabulka č. 6: ANOVA tabulka počet sportů rozdělen pětkou

N= 580

sporty rozděleny na 2 skupiny		index kulturního kapitálu	index ekonomického kapitálu
méně jak 5 sportů	Průměr	3.5836	3.0608
	N	148	148
	Variabilita dat	.59314	.97825
5 sportů a více	Průměr	3.2127	2.8808
	N	432	432
	Variabilita dat	.53411	.94322
Celkově	Průměr	3.3073	2.9267
	N	580	580
	Variabilita dat	.57260	.95466

Zdroj: Autorka, 2023

Dle tabulky č. 6 jsem nejdříve zpozorovala rozdíl mezi průměrnými indexy kulturního kapitálu, liší o 0,3 hodnoty indexu; rozdíl se potvrzuje signifikantním testem ANOVA pro kulturní kapitál. Obě tyto skupiny disponují dle mého rozdělení středním kulturním kapitálem. Průměrný ekonomický kapitál se v tomto případě mezi skupinami statisticky neliší. V poslední řadě jsem zkoumala počet sportů, u kterého se index kulturního kapitálu snížil pod tři (jedinci tedy budou dle mého rozložení spadat do skupiny s vyšším kulturním kapitálem). Počet třinácti sportů byl zlomový (viz. Příloha č. 15), tedy jedinci provozující 13 a více sportů (kterých je v mých datech pouze 69) mají vysokou průměrnou míru kulturního kapitálu (dle mé tabulky).

Výsledek: Potvrzují svoji hypotézu, jedinci provozující 5 a více sportů mají průměrně vyšší kulturní kapitál než jedinci sportující méně.

H5: Průměrný kulturní kapitál roste s vyšší úrovní sportování.

U této hypotézy využívám příkazu COMPUTE a vytvářím si novou proměnnou, která bude popisovat výši celkové úrovně sportování respondentů. Jednalo se o proměnné s velkým číselným rozmezím, proto jsem si rekódovala proměnné pouze na 2 kategorie, které ukazují celkovou výši sportování jedince. Je nutné podotknout, že vysoká a středně vysoká úroveň sportování byla nasycená nízkým počtem respondentů, proto jsem redukovala kategorie do dvou na „vyšší“ a „nižší“ úroveň. Korelace indexů a této proměnné se pohybuje okolo 0,18; jedná se o střední pozitivní korelaci.

Tabulka č. 7: ANOVA tabulka dle úrovně sportování

N=580

celkové 2 úrovně sportu		index kulturního kapitálu	index ekonomického kapitálu
vysoká	Průměr	3.1677	2.7192
	N	165	165
	Variabilita dat	.56344	.89787
nízká	Průměr	3.3629	3.0092
	N	415	415
	Variabilita dat	.56738	.96503
Celkově	Průměr	3.3073	2.9267
	N	580	580
	Variabilita dat	.57260	.95466

Zdroj: Autorka, 2023

Dle tabulky č. 7 se průměrný kulturní kapitál zvyšuje s vyšší úrovní sportování. ANOVA test rozdílnosti průměrů vychází pro oba kapitály signifikantní, signifikanci ekonomického kapitálu vysvětlují jako finanční výdaje za závodní sportování. Dále rozdíl v kulturním kapitálu se rovná 0,2 hodnotě indexu. V poslední řadě jsem zkoušela sporty rozdělit i na 4 úrovně (viz Příloha č. 16), přičemž se mi také potvrdila statistická významnost pro kulturní kapitál jakožto rozdíl v průměru kulturního kapitálu mezi skupinami. Kulturní kapitál rostl s růstem úrovně sportu, ovšem je nutné podotknout, že vysoká a středně vysoká úroveň sportování je nasycená nízkým počtem respondentů.

H6: Frekvence sportování je více vysvětlena kapitálem kulturním než kapitálem ekonomickým.

Dle Wilsona (2002) je z hlediska frekvence sportování kulturní kapitál silnějším faktorem než kapitál ekonomický, proto tuto hypotézu testuji na svých datech. Ta značně souvisí s hypotézou H1, ANOVA test ukazuje procento vysvětlované proměnné vysvětlující proměnnou v případě sestavení regresního modelu.

Tabulka č. 8: ANOVA tabulka frekvence sportu s průměry indexů, závislost

	R	R2
index kulturního kapitálu * častost sportování	.250	.063
index ekonomického kapitálu * častost sportování	.177	.031

Zdroj: Autorka, 2023

Souvislost kapitálů s častostí sportování se ukázala silnější v případě kulturního kapitálu oproti ekonomickému. Častost sportování by se dala vysvětlit z 6 % kulturním kapitálem a pouze ze 3 % ekonomickým kapitálem.

Výsledek: Potvrzují svoji hypotézu, kulturní kapitál je silnějším faktorem na frekvenci sportování oproti kapitálu ekonomickému.

3.4 Regresní modely

V předposlední části své analýzy přecházím ke komplexnějšímu analytické proceduře, kterou je regrese. Modeluji 2 regresní modely, jeden na frekvenci sportování a druhý na počet sportů, které jedinec provozuje. Zkoumám vliv pohlaví, věku, bydliště, sportování rodičů a kapitálů.

3.4.1 Regresní model frekvence sportování

Frekvenci sportování jsem použila jako binární proměnnou kódovanou jako 1= méně než jednou týdně a 2= jednou týdně a více. Z důvodu povahy proměnných jsem prováděla binární regresní model, pro který bylo třeba i překódovat proměnné na tzv. dummy (umělé) proměnné. U každé kategorie jsem při zadávání do regresního modelu vynechala jednu proměnnou jakožto referenční, jedná se o krajní (nejnižší) proměnné – bydlení na vesnici a nesportování obou rodičů. Před vstupem do analýzy bylo ověřeno normální rozložení vysvětlované proměnné histogramem, poté jsem hledala multikolinearitu (přílišnou závislost dat na sobě), přičemž VIF splňovalo hranici pod hodnotu 5. Vzhledem k vysoké korelaci věku s jinými proměnnými jsem věk jakožto nezávislou proměnnou vynechala, zároveň by věk nebyl výrazným faktorem vzhledem k maximálnímu rozdílu pěti mezi respondenty. Dále je nutno podotknout že dívky jsou kódovány jako 1 a chlapeci jako 2.

Tabulka č. 9: Vyhodnocení regresního modelu frekvence sportování

Step	Coxovo a Snellovo R2	Nagelkerkovo R2
1	.105	.168

Zdroj: Autorka, 2023

Dle Nagelkerkova R na druhou mohu pomocí tohoto modelu vysvětlit častost sportování ze 17 %.

Tabulka č. 10: Vyhodnocení jednotlivých faktorů v regresním modelu frekvence sportování

		Beta koeficienty	Standardní chyba odhadu	Stupně volnosti	Sig.	Síla vlivu
První krok	bydlí v Praze	-.055	.272	1	.841	.947
	bydlí ve větším městě	-.318	.468	1	.496	.728
	bydlí v menším městě	-.067	.352	1	.849	.935
	sportuje jeden rodič	.401	.274	1	.143	1.493
	sportují oba rodiče	.930	.274	1	<.001	2.535
	pohlaví	-.591	.244	1	.016	.554
	index kulturního kapitálu	1.349	.230	1	<.001	3.853
	index ekonomického kapitálu	.131	.120	1	.274	1.140
	Konstanta	-5.800	.858	1	<.001	.003

Zdroj: Autorka, 2023

Dle binárního logistického modelu regrese má na častost sportování statisticky významný vliv kulturní kapitál a sportování obou rodičů. Dle tabulky č. 10 má konstanta hodnotu -5, 8; k ní se poté přičítají beta koeficienty, ty určují o kolik se zvýší/sníží častost sportování, pokud bude splněna podmínka (např. bydlení v Praze). Dále když stoupne index kulturního kapitálu o jednotku, tak se ke koeficientu přičítá 1,349. Co se týče síly prediktorů, ty jsou znázorněny ve sloupci Síla vlivu – Exp (B), přičemž nejvlivnější je index kulturního kapitálu, poté sport obou rodičů, sport jednoho rodiče a bydliště v Praze.

Celkově signifikantní test u konstanty mi ukazuje, že tento model je vhodný

pro explanaci závisle proměnné, kterou je frekvence sportování.

3.4.2 Regresní model počtu sportů

Proměnná „počet sportů, které jedinec provozuje“ je kardinální, může nabývat celých čísel od 1 do 26. Z tohoto důvodu je proměnná vhodná pro lineární regresi. Znovu jsem ověřila multikolinearitu přes index VIF, který je po 0,5. Věk znovu v analýze nepoužívám vzhledem ke stejnému problému s korelacemi.

Tabulka č. 11: Vyhodnocení regresního modelu počtu sportů

Model	R	R2	adjustované R2	Standardní chyba odhadu
1	.419 ^a	.176	.164	3.97452

Zdroj: Autorka, 2023

Tento model vysvětluje počet sportů, které respondenti provozují ze 17 %.

Tabulka č. 12: Vyhodnocení jednotlivých faktorů v regresním modelu počtu sportů

Model	Nestandardizované koeficienty		Standardizované koeficienty	Sig.	Multikolinearita	
	Beta koeficienty	Standardizovaná chyba odhadu	Beta koeficienty		VIF	
1	(Konstanta)	15.342	1.145		<.001	
	index kulturního kapitálu	-2.773	.308	-.365	<.001	1.137
	index ekonomického kapitálu	-.110	.180	-.024	.543	1.083
	bydlí v Praze	.413	.412	.048	.316	1.555
	bydlí ve větším městě	-.735	.608	-.053	.227	1.332
	bydlí v menším městě	.076	.525	.007	.884	1.409
	sportuje jeden rodič	-.845	.397	-.086	.034	1.117
	sportují oba rodiče	-1.858	.436	-.175	<.001	1.172
	pohlaví	1.388	.351	.157	<.001	1.093

Zdroj: Autorka, 2023

Tabulka č. 12 popisuje vliv proměnných bydliště, sportování rodičů, pohlaví a indexů kapitálů na závislou proměnnou počet sportů. Kulturní kapitál a sportování obou rodičů se prokázaly znovu statisticky významnými faktory. Pohlaví v regresním modelu je také signifikantní, znamená to, že zda je jedinec muž či žena má vliv na počet sportů, které provozuje. Zároveň model je pro vysvětlení počtu sportů vhodný dle signifikantního testu v řádku konstanty. Konstanta má hodnotu 15,342; dále se k ní přičítají beta koeficienty podobně jako v předchozím případě. V případě pohlaví se s vyšším číslem počet sportů zvyšuje, muži (kódováni jako 2) tedy provozují vyšší počet sportů. Největší vliv má po signifikantních proměnných sportování jednoho rodiče, bydliště ve větším městě a až poté bydliště v Praze.

3.4.3 Shrnutí regresních modelů

V obou regresních modelech se ukázal statisticky významný vliv kulturního kapitálu, což potvrzuje jeho silné působení na sportování v mých datech v porovnání s jinými faktory. Také je sportování respondentů ovlivněno tím, zda sportují oba jeho rodiče. Zároveň počet sportů, které jedinec provozuje závisí na pohlaví, přičemž dle modelu jedinci sportují o 1,4 více sportů, když jsou muži.

3.5 Grafické zobrazení míry kapitálů a typů sportu

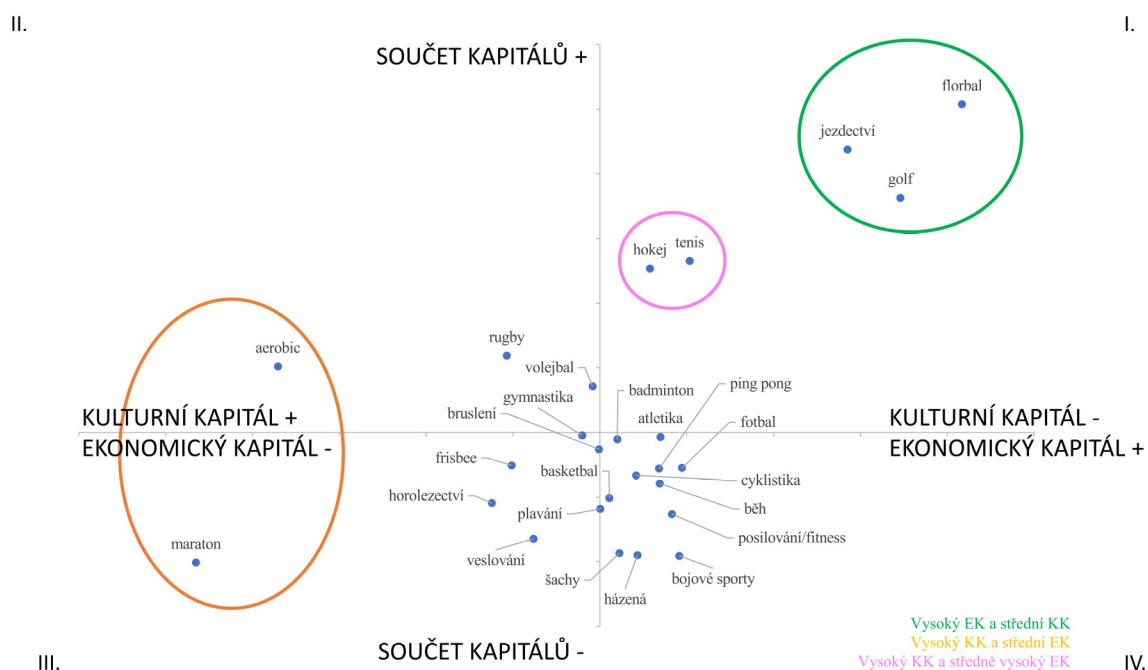
V poslední části popíšu, proč jsem si vybrala zahrnutí grafického znázornění do analýzy. Dále graf popisuji a diskutuji shluky sportů.

3.5.1 Vysvětlení

Pro toto grafické zobrazení jsem se rozhodla na základě teorie sociálního pole Bourdieuho, ve které pracoval se zobrazením jednotlivých sociálních aktivit a atributů jedinců včetně sportů dle míry kulturního a ekonomického kapitálu do grafu. K vytvoření jsem používala MS Excel, nejdříve popíšu postup vytvoření hodnot zadávaných do grafu. Hodnoty jednotlivých kapitálů jsem si invertovala tak, aby vyšší číslo znamenalo i vyšší míru kapitálu. Poté jsem si utvořila dvě proměnné stejné jako u Bourdieuho grafu sociálního pole: ekonomický kapitál – kulturní kapitál; a ekonomický kapitál + kulturní kapitál, dále budu používat zkratky KK a EK. U každého jedince jsem sečetla EK + KK a EK – KK. Poté jsem vypočítala průměrnou hodnotu u těchto dvou indikátorů u každého sportu, přičemž do výpočtu vstupovali jenom EK + KK a EK – KK u těch jedinců, kteří

sport provozovali. Výsledkem byly průměrné hodnoty součtu a rozdílu kapitálu u každého sportu, což pak umístilo každý sport na osu na základě souřadnic. Osy jsou dané pouze jako orientační, protože hodnoty indexů kapitálů nejsou srovnatelné mezi sebou kvůli rozdílům ve způsobu jejich měření, takže v obou osách je obtížné stanovit hodnotu 0 nekontroverzně.

Graf č. 7: Zobrazení sportů dle průměrné míry kulturního a ekonomického kapitálu

Zdroj: Autorka, 2023

3.5.2 Popis

Pro lepší orientaci v grafu č.7 používám matematického výrazu a číslování kvadrantů. První kvadrant orientačně ukazuje sporty s relativně vysokým EK, ale středním KK. Druhý kvadrant představuje sporty, ve kterých jedinci disponují záporným součtem EK – KK, tedy mají nižší EK, ale vysoký KK. Jedinci ve spodních kvadrantech mají nižší součet obou kapitálů, lokace ve třetím kvadrantu ukazuje relativní převahu kulturního kapitálu, ve čtvrtém kvadrantu relativní převahu ekonomického kapitálu.

Barevně označené sporty v kruzích jsou ty, které vybočují od sportů ve středu. Označila jsem je jakožto shluky, které budu dále analyzovat, také plánuji diskutovat nad jejich výskytem mimo velký shluk jiných sportů. Ty mají poté poměrně normální součty jednotlivých kapitálů, a proto je již dále nerozebírám.

3.5.3 Analýza shluků

Dle grafu č. 7 se některé sporty zobrazují ve shlucích, v této části se je pokusím analyzovat. Nejdříve rozeberu oranžově označený shluk, tedy maraton a aerobic, v těchto sportech jedinci vyčnívají vysokým kulturním kapitálem oproti ekonomickému. Zároveň se od sebe sporty poměrně liší, a to velikostí součtu jednotlivých kapitálů. Totiž maraton provozují jedinci typičtí poměrně nízkou mírou obou kapitálů, přičemž převažuje kulturní kapitál. Naopak jedinci provozující aerobic mají oba kapitály poměrně vysoké, ale dominuje kulturní kapitál. Může tomu být z důvodu charakteru sportu, který je více umělecký, a proto jedinci provozující aerobic disponují i vyšším kulturním kapitálem – častěji se zajímají o umění, módu apod. (Prokop, 2019)

Dále pokračuji k analýze růžového shluku, kde nalézám tenis a hokej. Tyto sporty mají k sobě v grafu velice blízko, lze je tedy považovat z hlediska ekonomického a kulturního kapitálu za velice srovnatelné sporty. Hráči hokeje a tenisu vyčnívají vysokou mírou kulturního i ekonomického kapitálu, ovšem lehce u nich převažuje kapitál ekonomický. Značně zobrazení v grafu odpovídá realitě, často tyto sporty bývají označovány za ty finančně nákladnější a sobě tímto velice podobné.

V poslední řadě vysvětluji zelený shluk, který se nalézá v prvním kvadrantu výše než shluk růžový. Znamená to, že jedinci provozující tyto sporty, kterými je jezdectví, golf a florbal mají vyšší ekonomický kapitál než jedinci provozující tenis a hokej. Tito respondenti disponují nejvyšší mírou kapitálů oproti ostatním sportům, přičemž u nich významně převažuje kapitál ekonomický. Golf a jezdectví si vysvětlují jako nejnákladnější sporty a sporty vyšší třídy (Wilson, 2002), přičemž mě poměrně zarazila přítomnost florbalu. Skutečnost si vykládám tak, že jedinci v mých datech, kteří florbal provozují zároveň disponují vysokým ekonomickým kapitálem. Ovšem v celkové populaci florbalistů by tomu tak nebylo. Z osobního pohledu florbal považuji za méně nákladný sport z důvodu nízkého počtu potřebného vybavení. Dále se dá tato anomálie vysvětlit nízkým počtem respondentů provozujících florbal, jedná se o 19 jedinců ve vzorku (méně nalezneme pouze u jezdectví – 15 respondentů). Také oba sporty florbalu a jezdectví nebyly představené v původní tabulce, tedy respondenti je museli uvádět jako „jinou“ variantu. Výsledkem může být zkreslení dat – je dost možné že jedinci, vyplňující sport do položky „jiný“ reprezentují jinou skupinu lidí než jedinci, kteří by si vybírali stejný sport z tabulky, pokud by tam byl uveden. Proto výsledky analýzy ohledně florbalu a jezdectví jsou málo spolehlivé – v tomto ohledu robustnější je pozice golfu, který provozuje 62

jedinců, a který v původní tabulce uveden byl.

Celkově jsem tedy objevila 3 shluky, ve kterých nalezneme sporty založené na podobnosti míry kapitálů.

Závěr

Bakalářská práce „Sportování jakožto manifestace kulturního kapitálu“ se zabývá rozdíly v průměrech kulturního kapitálu a vlivem kulturního kapitálu na sportování mladých jedinců ve věku 15–20 let. Cílem práce bylo zanalyzovat kulturní kapitál u středoškoláků a ověřit, jak se jeho průměr mění v případě provozování sportovních aktivit. Konkrétně se zaměřuje na rozdíl v míře kulturního kapitálu mezi skupinami vytvořenými na základě frekvence sportování, preference sportů, počtu sportovních aktivit, úrovní sportování; a provozování a neprovozování konkrétních sportů.

Teoretická část uvádí čtenáře do problematiky sociálních stratifikací, vysvětluje význam pojmu a jeho vliv na sport. Dále je v práci vysvětlován kulturní kapitál, sociologie sportu, druhy sportu a kulturní kapitál ve sportu.

Rozebírané teoretické koncepty jsou založeny na teorii sociologa Pierra Bourdieuho, ve které představil sociální pole, habitus a pozici jedince v sociální struktuře na základě disponování kapitály. Dopodrobna je poté rozebíráno hlavní téma práce, kterým je kulturní kapitál.

Jakožto hlavní cíl práce bylo zjistit míru kulturního kapitálu u středoškoláků, složeného z kulturního chování a studijních výsledků, a srovnat, jak se jejich průměr mění na základě dimenzí sportování, čehož bylo poté dosaženo prostřednictvím empirického výzkumu.

Výsledky vlastního výzkumu přinesly poznatky o sportování jedinců na středních školách. Analýza provedená v SPSS Statistics potvrdila, že míra kulturního kapitálu celkově souvisí se sportováním adolescentů na středních školách a jeho míra se při vyšším provozování sportování zvyšuje. Zároveň se sportováním souvisí více než jiné proměnné (bydliště, pohlaví, ekonomický kapitál a sportování rodičů). Dále byly dle rozložení míry kulturního kapitálu v datech určeny 3 skupiny – vysoká, střední a nízká úroveň kulturního kapitálu, které jsou používány pro interpretaci při porovnání jednotlivých skupin.

S frekvencí sportování kulturní kapitál neroste do takové míry, jak jsem původně předpokládala, roste do střední hodnoty škály a poté je konstantní či se lehce snižuje. Vliv kulturního kapitálu na frekvenci sportování si vysvětlují jako stratifikační efekt společnosti, tedy jedinci, kteří mají vyšší míru kapitálů jsou v činnostech více aktivní. Tyto činnosti představuje například veřejné dění či sport. (Prokop, 2019) Co se týče preferencí

individuálních či týmových sportů, tak jsem rozdíl v míře kulturního kapitálu těchto dvou skupin nenalezla. Tedy narozdíl od Wilsona (2002) nemohu na svých datech potvrdit, že jedinci s vyšším kulturním kapitálem preferují individuální sporty.

Dále ovšem usuzuji, že míra kulturního kapitálu souvisí se sporty, které jedinec provozuje. Vysokou míru kulturního kapitálu měli hráči hokeje a provozovatelé aerobiku, naopak sportovci dělající bojové sporty disponují poměrně nízkou mírou kulturního kapitálu. Míra se téměř neliší od míry kapitálu jedinců neprovozujících tento sport, proto je nazývám prole sportem v mých datech. (Wilson, 2002) Dále jsem zpozorovala statisticky významný rozdíl v průměrech kulturních kapitálů mezi sportujícími a nesportujícími u téměř poloviny sportů. Hokej a tenis jsou považovány za sporty vyšších tříd (Sekot, 2008), proto mě signifikance v rozdílu míry kulturního kapitálu nepřekvapila. Domnívám se, že v rozsáhlejší výzkumu by rozdíly nebyly stejné, přičemž na mém vzorku se dá říci, že sporty se signifikantním rozdílem mezi provozovateli a neprovozovateli jsou sporty vyšší třídy a sporty nesignifikantní bych nazvala sporty střední třídy. Atypickým sportem se projevil golf, v případě tohoto sportu jeho provozování není ovlivněno kulturním chováním, ale spíše finančními poměry jedinců.

Z analýzy počtu sportů se skupiny rozděleny pěti sporty mezi sebou statisticky lišily v průměru kulturního i ekonomického kapitálu. Z toho vyvozují, že s počtem sportů, které jedinec provozuje roste i kulturní kapitál. Dále jsem odhalila, že ti, co sportují na nižší úrovni, tak se statisticky významně liší v míře kulturního i ekonomického kapitálu od jedinců sportujících na vyšší úrovni. Rozdíly ve frekvenci sportování mohou dle regrese být vysvětleny kulturním kapitálem z 6 %, zatímco ekonomickým pouze ze 3 %.; kulturní kapitál se ukázal jako silnější faktor. To se potvrdilo i v případě regresních modelů, ve kterých kulturní kapitál vyšel signifikantní, jakožto nejsilnější prediktor. Dále jsem se inspirovala literaturou Bourdieho, ve které graficky znázorňoval aktivity na základě míry ekonomického a kulturního kapitálu. Ve své práci jsem provedla podobné grafické znázornění, ve kterém identifikuji 4 shluky konkrétních sportů, 3 vybočující od shluku ve středu poté procházejí hlubší analýzou.

Z výsledků výzkumu bakalářské práce vyvozují tyto závěry. Rozdíly v míře kulturního kapitálu jsou patrné mezi skupinami založené na frekvenci sportování. Preference z hlediska kolektivních a individuálních sportů se nepotvrdily jako statisticky významné v rozdílu kulturního kapitálu. Dále počet provozovaných sportů je významně ovlivněn oběma měřeními kapitály, kterým je kapitál ekonomický a kulturní. Čím více

jedinec provozuje sportů, tak tím více finančních prostředků musí na provozování vlastnit, takto si interpretují signifikaci ekonomického kapitálu. Typickými sporty nižší třídy jsou sporty bojové, sport ekonomicky vyšší třídy je golf. Jedinci provozující aerobic a hokej disponují významně vyšším kulturním kapitálem než jedinci, co tyto sporty neprovozují. Dále úroveň sportování se ukázala statisticky významnou pro oba kapitály, což odpovídá skutečnosti, přičemž závodní sportování je finančně nákladné.

Celkově se ovšem kulturní kapitál ověřil jako silnější faktor oproti ekonomickému, a to v regresních modelech. Interpretuji to jako silný vliv vzdělání a kulturních praktik na provozování aktivit jedinci. Tedy jedinci patřící do vyšší třídy dle vyššího kulturního kapitálu více interagují ve společenských aktivitách, pro které není stěžejní míra ekonomického kapitálu. Potvrdila jsem poznatky z Amerických a Kanadských výzkumů na jiném vzorku a v jiné zemi, a to že v některých dimenzích sportování (jeho frekvence, konkrétní sporty) má průměr kulturního kapitálu statisticky významný rozdíl mezi skupinami utvořenými na základě intenzity sportování. Je nutné podotknout, že ekonomický kapitál vycházel v téměř všech (krom analýzy sportujících a nesportujících u konkrétních sportů a počtu sportů, které jedinec provozuje) analýzách také signifikantní (statisticky ověřený pro rozdíl mezi skupinami). Například na frekvenci sportování se vliv kulturního kapitálu v regresním modelu ukázal silnější, to ovšem neznamená, že by ekonomický kapitál nebyl také faktorem.

V poslední řadě bych ráda shrnula přínos práce pro mě samotnou. Veškeré činnosti, které jsem v rámci výzkumu prováděla pro mě byly poučné, dovolily mi nahlédnout do tvoření a realizování výzkumného šetření. Výsledky mi pomohly pochopit hlavní rozdíly v kulturním kapitálu v závislosti na sportování a dokázaly ověřit nastudovanou teorii. Dále jsem se dozvěděla i nové informace, například díky otevřeným otázkám na vypsání „jiných sportů“ jsem poznala nové sporty, o kterých jsem dříve nevěděla.

V poslední řadě provádím diskuzi o tématech, která bakalářská práce otevírá napříč kulturním kapitálem. Dle regrese vysvětlující počet sportů se prokázal signifikantní vliv pohlaví, tedy kulturní kapitál na základě pohlaví by byl zajímavý podrobněji analyzovat. Jednalo by se o výzkum srovnání kulturního kapitálu mezi muži a ženami, dále by se mohl podrobněji zabývat sportem. Mohlo by se například ukázat, zda kulturní kapitál má vyšší vliv na sportování pouze u jedné skupiny – mužů nebo žen.

Dále by bylo pozoruhodné zkoumat podobný vzorek po nějaké době, tedy udělat panelový výzkum. Troufám si říct, že sportování by se například v průběhu pěti let mohlo

měnit vzhledem k narůstající popularitě esportu, zábavě na internetu apod. Tento nápad pro mě tvoří zároveň výzvu navázat na tento výzkum diplomovou prací s obdobným výzkumem, která bude porovnávat sportování po 2-3 letech.

V poslední řadě uvažuji nad výsledky podobného výzkumu prováděném na dospělé populaci. Pokládám si otázku, zda by výsledky byly podobné či by se významně lišily. Jsem toho názoru, že výzkumů na téma kulturního kapitálu je u nás velice málo a bylo by žádoucí toto téma časem více prozkoumávat.

Použitá literatura

BOURDIEU, Pierre a J. RICHARDSON, 1986. *THE FORMS OF CAPITAL: Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. For IIT Kanpur [online]. Greenwood: Westport. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://home.iitk.ac.in/~amman/soc748/bourdieu_forms_of_capital.pdf

BOURDIEU, Pierre a Richard NICE, 1984. *Distinction*. ISBN 0-674-21277-0.

EITLE, Tamela McNulty, and David J. Eitle, 2002. *Race, Cultural Capital, and the Educational Effects of Participation in Sports*. *Sociology of Education* 75, no. 2. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3090288>.

FLEMR, Libor, 2009. *Prostorové a materiální podmínky pro pohybové aktivity mladších adolescentů ve Středočeském kraji*. Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/21318>

GIDDENS, Anthony a Philip W. SUTTON, 2013 *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 978- 80-257-0807-1.

HAŠKOVÁ, Hana, 2000. *K metodologii dotazníkového šetření. Gender, rovné příležitosti, výzkum* [online]. Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences, 1(2-03), 8-9 [cit. 2023-04-25]. ISSN 1213-0028.

HENDL, Jan a PUNCH, Keith, 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 150 stran : ilustrace ; 20 cm. ISBN 978-80-7367-381-9.

HELCEL, Karolína, 2022. Praha. *Bakalářský projekt*. Univerzita Karlova.

HENDL, Jan a Jiří REMR, 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1192-1.

LAMONT, M., Lareau, A., 1988. *Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments*. *Sociological Theory* 6, 153. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: [doi:10.2307/202113](https://doi.org/10.2307/202113)

NÁRODNÍ SPORTOVNÍ AGENTURA, 2020. *Výsledky výzkumů: Míry popularity sportu v České republice 2020, Finanční náročnosti provozování sportů z hlediska pořízení potřebné výstroje a výzbroje*. Národní sportovní agentura [online]. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://agenturasport.cz/wp-content/uploads/2021/01/Vyzkumy_popularita_a_fin_narocnost_sportu_2020-2.pdf

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3.

PROKOP, Daniel, Paulína TABERY, Martin BUCHTÍK, Tomáš DVOŘÁK a Matouš PILNÁČEK, 2019. *Rozdělení svobodou: Česká společnost po 30 letech*. Praha 3: Radioservis. ISBN 978-80-88286-08-0. Dostupné také z: <https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/documents/4cb643625998e931d8f0a9aa34bbb254.pdf>

PROKOP, Daniel, 2022. *Slepé skvrny: o chudobě, vzdělávání, populismu a dalších výzvách české společnosti*. Třetí vydání. Brno: Host. ISBN 978-80-275-1078-8. <https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/documents/4cb643625998e931d8f0a9aa34bbb254.pdf>

RABUŠIC, Ladislav, Petr SOUKUP a Petr MAREŠ, 2019. *Statistická analýza sociálněvědních dat (prostřednictvím SPSS)*. 2., přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-9247-1.

SIMAR Kvantitativní, 2021. SIMAR *Výzkum, data a inspirace pro lepší rozhodování* [online]. Praha: SIMAR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://simar.cz/assets/media/files/standardy/simar_standard_LONG_26.pdf

SIMAR, 2021. *Pravidla realizace 9 výzkumných šetření s dětmi, mládeží a dalšími zranitelnými osobami*. SIMAR Výzkum, data a inspirace pro lepší rozhodování [online]. Praha: SIMAR [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: https://simar.cz/assets/media/files/standardy/Standard_09.pdf

SEKOT, A. 2008. *Sociologické problémy sportu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2562-8.

STEMPEL, Carl, 2005. *Adult Participation Sports as Cultural Capital: A Test of Bourdieu's Theory of the Field of Sports*. *International Review for the Sociology of Sport* 40, no. 4 . 411–32. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1012690206066170>.

STEMPEL, Carl. 2018. *Sport, Social Class, and Cultural Capital: Building on Bourdieu and His Critics*. OSF Preprints. October 22. [cit. 2023-04-25]. doi:10.31219/osf.io/5np83.

ŠANDEROVÁ, Jadwiga, 2022, *Sociální stratifikace: problém, vybrané teorie, výzkum*. Vydání druhé. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 174 stran ; 21 cm. ISBN 978-80-246-5191-0.

ŠPAČEK, O. 2018. *Kulturní kapitál na vysoké škole: strukturace kulturního prostoru studentů Univerzity Karlovy*. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 54(5), 699-726

ŠPAČEK, O., 2008. *Sociální diferenciacie aktivní sportovní participace v České republice*. In *Věda v pohybu - pohyb ve vědě*. Sborník příspěvků. UK FTVS: Praha. ISBN 978-80-86317- 59-5.

ŠPAČEK, Ondřej ,2011. Sport pro všechny? *Sociální nerovnosti a sportovní aktivity*. Sociální studia/Social Studies, [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: 10.5817/SOC2011-1-53
ŠUBRT, Jiří a Jan BALON, 2010. *Soudobá sociologická teorie*. Praha: Grada Publishing, 232 stran; 21 cm. ISBN 978-80-247-2457-7.

VALJENT Z, FLEMR L., 2010. *Selected aspects of the quality of life of technical university students*, 12(4):414-424. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: doi: 10.32725/kont.2010.055.

WILSON, Thomas C., 2002. "The Paradox of Social Class and Sports Involvement: The Roles of Cultural and Economic Capital." *International Review for the Sociology of Sport* 37, no. 1. 5–16. [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1012690202037001001>.

ZÁHORA, J., 2015. *Učebnice statistiky*. Univerzita Karlova v Praze, Lékařská fakulta v Hradci Králové. ISBN 978-80-88176-00-8.

JEŘÁBEK, H. 1992. *Úvod do sociologického výzkumu*. (skriptum). Praha: Univerzita Karlova. [online] [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <<http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/jerabek3/jerabek.htm>>.

Teze bakalářské práce

Jméno a příjmení studujícího: Karolína Helcel

Studijní program: Sociologie – specializace Studia současných společností (SOC_SSS)

Předpokládaný název práce: Sportování dospívajících jako manifestace kulturního kapitálu, Předpokládaný název práce v angličtině: Participation in sports as a manifestation of cultural capital

Klíčová slova: kulturní kapitál, sociologie sportu, mladiství, Bourdieu

Klíčová slova v angličtině: cultural capital, sociology of sport, students, Bourdieu

Vedoucí práce: Mgr. Maksym Kolomojets

Námět práce

Sport je z hlediska sociologie považován za subkulturu s vlastními pravidly a aktivitami, které se mění v průběhu lokality a času. Ve sportu dochází u dětí a mládeže k enkulturaci, při které si jedinci osvojují sociální role. (Sekot, 2008) Dopad sportovní participace je nutno zkoumat pouze v sociálním a kulturním kontextu, přičemž je zřejmé, že sport hraje podstatnou roli na utváření dnešní společnosti. Dle Sekota (2008) se v budoucnu sport změní z hlediska jeho převládajících forem, i proto je důležité zjistit, jaký vztah adolescenti k tomuto oboru mají.

Ve své bakalářské práci se zaměřím na promítání kulturního kapitálu pražských středoškoláků do participace ve sportu, okrajově moje práce pokryje i kapitál ekonomický a sociální. Kapitály definují dle teorie jednoho z nejznámějších sociologů Pierre Bourdieho. V *Distinction* (1984) se zabýval rozdělením tehdejší společnosti na sociální třídy, a to dle pozice jedince v sociální struktuře, která je definována vlastnictvím kapitálů, a to především kapitálu kulturního. Pro sport je nejpodstatnější kulturní, sociální a ekonomický kapitál. Kulturní kapitál neboli „*přivlastňování symbolického bohatství*“ (Petrušek, 1996) je chápán jako nemateriální institucionalizovaný soubor kulturních prvků jedince či skupiny, který slouží k dosažení určitého sociálního statusu a také k přímému i nepřímému sociálnímu a kulturnímu vyloučení. (Lamont, 1998) Jedinci usilují o zařazení do společnosti, přičemž každá její část – společenská vrstva se vyznačuje typickými společenskými rysy, vkusem a stylem. Kulturní kapitál je získáván ve výchově a ve

vzdělání, liší se tedy mezi jednotlivci z hlediska sociální třídy a na základě míry jeho akumulace. Jedná se především o předpoklady, znalosti či postoje, dají se do něj zařadit i akademické výkony. (Petrusek, 1996) Sociální kapitál představuje sumu zdrojů určenou známostmi a společenskými vztahy. Jeho objem je určen velikostí sítě kontaktů jedince. Ekonomický kapitál doplňuje kapitál sociální a kulturní, jedná se o materiální a finanční prostředky. (Růžička, 2008) Kulturní a ekonomický kapitál spolu utvářejí předávání privilegií. (Petrusek, 1996) Vliv na participaci ve sportu má také habitus a životní styl. Na základě kulturního kapitálu se zkoumala především vzdělávací dráha. Bourdieu se v *Distinction* zajímal i o participaci ve sportu dle příslušnosti k sociální třídě, zaměřil se na třídy, které více provozují individuální, kolektivní či kontaktní sporty. Dominantní třídu také rozdělil na „ascetic and luxury“ principy. (Stempel, 2018)

Celkově jsem v ČR nenalezla výzkum, který by zkoumal kulturní kapitál ve spojení se sportem. Národní sportovní agentura uvedla v roce 2020, že pravidelně sportuje téměř polovina Čechů (42 %), z toho více často sportují muži. (Národní sportovní agentura, 2020) Bourdieuho teorie byla použita pro výzkumy sportování v zahraničí, především v USA (Stempel 2005; 2018; Veenstra 2010; Eitle 2022; Wilson 2022; Lamont 1988). Stempel (2018) poukázal na odlišné výsledky navazujících výzkumů z hlediska navštěvování sportovních akcí u vyšších a nižších sociálních tříd, přisuzuje to především medializaci, digitalizaci a také zahrnutí přirazení k sociální třídě. Zároveň pozoruje kulturní aspekty, přičemž se vliv jednotlivých kapitálů na participaci ve sportu liší v různých zemích. Eitle (2002) ve své studii popsal „prole“ sporty, tedy sporty nižší a střední třídy, kterým se elity vyhýbají, jedná se například o bowling či kontaktní sporty. Hlavními poznatky z výzkumů založených na Bourdieho teorii jsou především odlišné participace ve sportu u dominantních tříd, které mají tendenci se více participovat i v nových sportovních aktivitách. (Stempel, 2005) Jmenované výzkumy se prováděly většinou na dospělé populaci, proto považuji za vhodné zjistit, jak se projevuje kulturní kapitál na sportování v dětské populaci. Ve svém výzkumu budu kombinovat přístupy ke kulturnímu kapitálu ze zmíněných studií. Narozdíl od Eitleho, který zkoumal studenty, plánuji pracovat i se vztahem ke sportu ze strany rodičů a také s jejich povoláním.

Z uvedených výzkumů je zřejmé, že zde existuje souvislost mezi sportem a sociální stratifikací, zároveň je sport jedním z jejich tvořitelů. (Wilson, 2002) Sociální stratifikace také významně ovlivňuje vztah ke sportu. (Stempel, 2005) Dle výzkumu NHIS (1998) participace ve sportu funguje jakožto kulturní kapitál. Mým předmětem výzkumu je zjistit,

zda v ČR kulturní kapitál ovlivňuje participaci ve sportu a jakým způsobem. Téma kulturního kapitálu ve sportu v ČR ještě nebylo zkoumáno, účelem mé práce je tedy i ověřit poznatky v jiné zemi. Především si kladu za cíl zjistit, zda jedinci s vyšším kulturním kapitálem participují ve sportu jinak (například se vyhýbají „prole“ sportům) než jedinci s nižším kulturním kapitálem. Mojí výzkumnou otázkou je: „Jaký vliv má kulturní kapitál na participaci dětí ve sportu?“, případně „Má stále na participaci ve sportu vliv kulturní kapitál?“. Existenci vlivu kulturního kapitálu chci tedy především objasnit, a to i vzhledem k neaktuálnosti zmiňovaných výzkumů. Zároveň chci popsat, jak často adolescenti sportují a jakým sportům se věnují, dále si kladu za cíl porovnat participaci ve sportu na bázi kulturního kapitálu. Výzkum z hlediska dětí či mládežnické a sportu je poměrně ojedinělý, jedná se většinou o studie fakult tělovýchovy a sportu. Jednou z nich je kvantitativní výzkum Valjenta a Flemra (2010), ve kterém zkoumají sportování u vysokoškolských studentů. Domnívám se, že populace adolescentů bude z hlediska kapitálů nejzajímavější, neboť jejich míra bude více zřejmá, než by byla u dospělé populace. Míra kapitálů poté determinuje o to více participaci ve sportu, důležitou roli hraje i vliv rodičů. Mým předpokladem tedy je, že míra kapitálů bude snadněji měřitelná právě u dětí, a to na střední škole.

Předpokládané metody zpracování

Můj výzkum bude kvantitativní, přičemž data budu sbírat v pražských školách prostřednictvím dotazníkového šetření, nejspíše online formou za mé přítomnosti. Zahrnutím minimálně dvou odlišných škol dle jejich náročnosti (např. gymnázium a učiliště) do vzorku chci docílit reprezentace jedinců z různých sociálních tříd. Mojí hypotézou je, že jedinci z vyšší třídy disponují i vyšším kulturním kapitálem, což pak ovlivňuje charakter jejich sportovních aktivit. Nebude se tedy jednat o náhodný výběr, ředitele škol budu žádat o realizaci výzkumu prostřednictvím emailu. Vzorkem budou žáci druhého a třetího ročníku, počet respondentů se bude pohybovat v rozmezí 100–200. Tuto věkovou skupinu volím z důvodu snadného přístupu do terénu (např. k žákům v maturitním ročníku by mě ředitelé nemuseli pustit kvůli nedostatku času na výuku). Dále prostor škol jsem si vybrala vzhledem k jednoduchosti sběru dat, přičemž budou všechna získána na školách.

Výsledné hodnoty proměnných budou především kardinálního a ordinálního charakteru, k postoji a motivaci ke sportu budu používat baterii výroků, což budu měřit

pravděpodobně přes Likertovu škálu. Další otázky v dotazníku se budou týkat provozování konkrétních sportů, jeho časnosti a finančních nákladů (ekonomický kapitál vkládaný do sportování). Kulturní kapitál budu měřit na bázi akademických úspěchů respondentů – budu se tedy v dotazníku ptát na známky a také na akademických možnostech (studium na VŠ či v zahraničí). Také do něj zahrnu vztah rodičů respondenta ke sportu a vzdělání rodičů, budu srovnávat, zda se liší časnost sportování mezi dětmi, kteří mají či nemají více sportovně založené rodiče. Dále budu kulturní kapitál měřit prostřednictvím baterie, která se bude zabývat volnočasovými aktivitami (návštěva kin, divadel, restaurací, čtení, hraní na nástroj, cizí jazyky apod.). Celkově z kulturního kapitálu vytvořím index, s kterým budu pak ostatní charakteristiky srovnávat (časnost sportování apod.) Z hlediska sociodemografických charakteristik budu analyzovat výsledky mezi dívkami a chlapci, zaměřím se také na socio-ekonomický status rodiny. Jednak se budu ptát na zařazení do sociální třídy, dále na měsíční příjem rodiny, což považuji za ekonomický kapitál. Celkově se zaměřím na porovnání sportování z hlediska různých sociálně-ekonomických pozic, které by mi měly potvrdit/vyvrátit, zda se jedinci s rozdílným kulturním kapitálem věnují odlišným sportům a jakým způsobem, zaměřím se např. i na participaci v „prole“ sportech.

Analýzu dat provedu především v IBM SPSS Statistics, případně v Jamovi, hlavními výstupy budou deskriptivní tabulky. Také se zaměřím na korelační, regresní, korespondenční a faktorovou analýzu. Budu pracovat i s Cramerovým V, v případě zjišťovaného vztahu ke sportu pomocí baterie. V poslední řadě budu testovat, zda by byly výsledky zobecnitelné na populaci.

Etické souvislosti zvažovaného projektu

Většina respondentů bude sice ještě nezletilá, ale vzhledem ke svolení provedení výzkumu od školy zde nemusím zajišťovat souhlasy rodičů. Jsem si vědoma toho, že některé charakteristiky nemusí být zcela pravdivé, například ekonomickou situaci rodiny nedokážou mladí lidé přesně odhadnout. Budu to tedy zohledňovat ve své analýze. Dotazníky budou anonymní, s čímž seznáním všechny respondenty. Zároveň nebude nijak možné si jednotlivce s odpověďmi spojit, tomu zamezím i tím, že při online dotazování se nemusí psát na papír. Před dotazováním žáky náležitě poučím o průběhu výzkumu. Dále ve své analýze nebudu zmiňovat názvy škol, budu pracovat pouze s lokalitou a druhem školy. Činím tak z důvodu možných nepříjemností pro školy. V celém svém výzkumu dodržím Mezinárodní kodex ICC/ESOMAR.

Orientační seznam literatury

Alespoň 10 textů u projektů bakalářských prací, alespoň 15 textů u projektů diplomových prací.

1. GIDDENS, Anthony a Philip W. SUTTON. Sociologie. Praha: Argo, 2013. ISBN 978- 80- 257-0807-1.
2. BOURDIEU, P. (1983) 1986. „The Forms of Capital,“ in Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education. Ed. J. E. Richardson. New York: Greenwood.
3. Coakley, J. J. (2015). Sports in society: issues and controversies (Eleventh edition.). New York, NY: McGraw-Hill Education.
4. EITLE, Tamela McNulty, and David J. Eitle. “Race, Cultural Capital, and the Educational Effects of Participation in Sports.” *Sociology of Education* 75, no. 2 (2002): 123–46. <https://doi.org/10.2307/3090288>.
5. LAMONT, M., Lareau, A., 1988. Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. *Sociological Theory* 6, 153.. doi:10.2307/202113
6. STEMPEL, Carl. “Adult Participation Sports as Cultural Capital: A Test of Bourdieu’s Theory of the Field of Sports.” *International Review for the Sociology of Sport* 40, no. 4 (December 2005): 411–32. <https://doi.org/10.1177/1012690206066170>.
7. STEMPEL, Carl. 2018. “Sport, Social Class, and Cultural Capital: Building on Bourdieu and His Critics.” OSF Preprints. October 22. doi:10.31219/osf.io/5np83.
8. SEKOT, A. (2008). Sociologické problémy sportu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2562-8.
9. ŠPAČEK, O. (2008) Sociální diferenciacie aktivní sportovní participace v České republice. In *Věda v pohybu - pohyb ve vědě. Sborník příspěvků*. UK FTVS: Praha. ISBN 978-80-86317- 59-5.
10. WILSON, Thomas C. “The Paradox of Social Class and Sports Involvement: The Roles of Cultural and Economic Capital.” *International Review for the Sociology of Sport* 37, no. 1 (March 2002): 5–16. <https://doi.org/10.1177/1012690202037001001>.
11. WARDE, A. (2006). Cultural Capital and the Place of Sport. *Cultural Trends*, 15 (2/3): 107- 122 DOI: 10.1080/09548960600712827.

Seznam literatury použitý v projektu bakalářské práce:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami - 2021. *Český statistický úřad* [online]. 2021 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/7-socialnisite>

EITLE, Tamela McNulty, and David J. Eitle. "Race, Cultural Capital, and the Educational Effects of Participation in Sports." *Sociology of Education* 75, no. 2 (2002): 123–46. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://doi.org/10.2307/3090288>.

FLEMR, Libor. Prostorové a materiální podmínky pro pohybové aktivity mladších adolescentů ve Středočeském kraji. Univerzita Karlova, Fakulta tělesné výchovy a sportu, 2009. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/21318>

LAMONT, M., Lareau, A., 1988. Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. *Sociological Theory* 6, 153. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: doi:10.2307/202113

NÁRODNÍ SPORTOVNÍ AGENTURA. Výsledky výzkumů: Míry popularity sportu v České republice 2020, Finanční náročnosti provozování sportů z hlediska pořízení potřebné výstroje a výzbroje, 2020. Národní sportovní agentura [online]. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://agenturasport.cz/wp-content/uploads/2021/01/Vyzkumy_popularita_a_fin_narocnost_sportu_2020-2.pdf

PETRUSEK, Miloslav, Hana MAŘÍKOVÁ a Alena VODÁKOVÁ, 1996. Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-311-3.

SEKOT, A. (2008). Sociologické problémy sportu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2562-8.

STEMPEL, Carl. "Adult Participation Sports as Cultural Capital: A Test of Bourdieu's Theory of the Field of Sports." *International Review for the Sociology of Sport* 40, no. 4 (December 2005): 411–32. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1012690206066170>.

STEMPEL, Carl. 2018. "Sport, Social Class, and Cultural Capital: Building on Bourdieu and His Critics." OSF Preprints. October 22. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/328438856_Sport_Social_Class_and_Cultural_Capital_Building_on_Bourdieu_and_His_Critics

SVOBODA, ARNOŠT. "Sportovní Hvězda Jako Výsledek Akumulace Sportovního Kapitálu / Sports Stars as Accumulations of Sporting Capital." *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review* 52, no. 4 (2016): 535–56. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/43920834>.

RŮŽIČKA, Michal & VAŠÁT, Petr. (2009). Základní koncepty Pierra Bourdieu: pole – kapitál – habitus / The fundamental concepts of Pierre Bourdieu: field – capital – habitus. *AntropoWebzin*. 7. 129-133 [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/267024595_Zakladni_koncepty_Pierra_Bourdieu_pole_-_kapital_-_habitus_The_fundamental_concepts_of_Pierre_Bourdieu_field_-_capital_-_habitus.

Valjent Z, Flemer L. Selected aspects of the quality of life of technical university students. *Kontakt*. 2010;12(4):414-424. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: doi: 10.32725/kont.2010.055.

WILSON, Thomas C. “The Paradox of Social Class and Sports Involvement: The Roles of Cultural and Economic Capital.” *International Review for the Sociology of Sport* 37, no. 1 (March 2002): 5–16. [cit. 2022-06-23]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/1012690202037001001>.

Seznam příloh

Grafy

Graf č. 1: **Druhy škol**

Graf č. 2: **Bydliště**

Graf č. 3: **Frekvence sportování**

Graf č. 4: **Frekvence ježdění na hory za účelem zimních sportů**

Graf č. 5: **Rozložení míry kulturního kapitálu**

Graf č. 6: **Rozložení míry ekonomického kapitálu**

Graf č. 7: **Zobrazení sportů dle průměrné míry kulturního a ekonomického kapitálu**

Tabulky

Tabulka č. 1: **Počty respondentů provozující konkrétní sporty**

Tabulka č. 2: **Rozdělení na skupiny dle míry kulturního kapitálu**

Tabulka č. 3: **ANOVA tabulka frekvence sportování**

Tabulka č. 4: **ANOVA tabulka sportovních preferencí**

Tabulka č. 5: **ANOVA tabulka frekvence ježdění na hory za účelem zimních sportů**

Tabulka č. 6: **ANOVA tabulka počet sportů rozdělen pětkou**

Tabulka č. 7: **ANOVA tabulka dle úrovně sportování**

Tabulka č. 8: **ANOVA tabulka frekvence sportu s průměry indexů, závislost**

Tabulka č. 9: **Vyhodnocení regresního modelu frekvence sportování**

Tabulka č. 10: **Vyhodnocení jednotlivých faktorů v regresním modelu frekvence sportování**

Tabulka č. 11: **Vyhodnocení regresního modelu počtu sportů**

Tabulka č. 12: **Vyhodnocení jednotlivých faktorů v regresním modelu počtu sportů**